

MÁJUS 15. XX. sz.

BEBEK GYÖRGY.

TÖRTÉNETI BESZÉLY.

Néhány év előtt, egy ős lelkészszel ismerkedtem meg Gömörmegyében; szenvedélyes történetbuvár volt, s e hajlamot őseitől öröklé — apja, anyja, sőt szépapja is mind lelkészek s történetbuvárok voltak, s nagy eszmó kéziratokat hagytak hátra.

E kéziratokból egy köteg merő népmondákat tartalmazott, mellyeket a lelkész ősei a nép ajkáról irtak össze. — E kéziratokból szedtem ki az eseményeket, mellyek jelen beszélyem alapját képezik.

Ezt előre kellett bocsátanom, mert beszélyemben olly tények fordulnak elő, mellyeket még a pessimisták sem hinnének el, pedig e tények emberi bűnök, s fájdalom, hogy e tekintetben nincs határa a hitetlenségnek.

Bebek története most is ismeretes még a nép előtt, melly töredékekben regéli azt, a mit jelen elbeszélésem tartalmaz.

I.

182... június hó 15-kén könnyü gondola áll meg a Mocenigo palota előtt, melly akkor Velenceze legszebb épületei közé tartozott; a gondolából deli

DÉLIBÁB.

ifju sietett fel a márvány lépcsőkön, a csarnokban s előszobákban ácsorgó cse lédek tisztelettel üdvözölték őt, mert benne uruk legjobb barátjára, Voltieri Luigira ismertek.

„Elvégre láthatlak, — szolt a házi ur — im 24 órája, hogy visszatértem Genuából, temérdek látogatóim voltak már, csak legkedvesebb czimborámat vártam mindeddig hiában; nemde valamely szerelmi kaland tartott távol Velenczétől, mert okvetlenül meglátogattál volna különben. Nos? ki után vetted ki ez uttal hálódát?

„Nem nő után barátom! — hanem egy férfi után, egy kérkedő idegen, egy magát fölénk emelni akaró hiu barbár álarczát tervezem lerántani, hogy majd egész Velence kaczagjon a hetyke felett, a ki mindeddig úgy fenholdta orrát, mintha legalább is négy doge vére folyna ereiben; de hisz te nem ismered őt, mert nem volt még Velenczében, midőn eltávoztál, azonban mindegy, te is patricius vagy, s mint ilyen természetes ellensége minden idegennek, a ki itt kérkedő göggel mer fellépni.

„S ki az a kiről szólsz? kérdé Mocenigo.

„Bebek György! — nemde rut barbár név — de az a ki viseli, ritka tünemény nyers faja közt; egy nőrokona Nápolyban van férjnél, ennél nevedett s csak olly ügyes s ravaszszá lőn, mint bármely nápolyi segnore, fölötte dús, s gyámja pazarul látja el; a mint Velenczébe jött, barátjával s földijével Török Jánossal azonnal kibérelte az egyik Foscari-palotát, s nagyszámu cselédséggel vette körül magát. Szolgái fényes sajtászerű ruházata, s saját drága köntöse csakhamar a közbámulás tárgyai levének, senki sem bírja utánozni pazar háztartását s fényüzését, s ő megragad minden alkalmat kérkedhetni fölöttünk ezen előnye által, s a hol csak lehet sérteget s gunyol bennünket.

„S ti türitek ezt?”

„Fájdalom, hogy tünnünk kell, mert alig hogy észrevehetővé leve, hogy megsértetteknek érezzük magunkat általa, már azt mondá Conari a vén senator Foscari egy estélyén, hogy mivel a signoria épen fontos értekezésben áll a magyar királylyal, mindenki kötelességének tartsa meg előző szivességgel közeledni e hetyke suhanczhoz, ki fölötte nagy összeköttetésekkel bír Magyarországnban.

„Ez mind igen szép! — mondá Mocenigo — de meggátol-e ez benneteket, egy brávó által tölteni ki boszutokat?

„A magas signoria erre is gondolt, felelt Voltieri, mert Conari azt is mondá, hogy tökéletes biztosítására folyvást örködik felette a signoria egy ügynöke, s ha mindemellett is valami baj érné, úgy az ólom fedelek alá kerül mindaz, a kit némi gyanu terhelhetne.

„Hm! ez már nagy baj! vélekedett Mocenigo.

„Nagy, fölötte nagy, mert e siheder naponként kiállhatlanabbá lesz, nem elég hogy pazar fényüzése s kérdései által sérté meg az egész patriciatust, hanem még vakmerő követeléssel tolakodik be minden olly házakhoz, hol szép hölgyek vannak, s e körökben is elének tolja magát, ő roppant vagyonnal bir, deli és ifju, s így nem csak a szülők látják szívesen, hanem az ifju hölgyek is, mert komoly arczczal beszél a szent házasságról.

„S valljon kit tüntetett ki leginkább? kérdé Mocenigo olly arczkifejezéssel, mellyből észrevehető volt, hogy félt valakit Bebektól.

„Mind eddig senkit, s épen azért lettünk mindnyájan ellenségei, s boszut esküdtünk fejére.

„De hát mikép tölthetjük boszunkat, Conari fenyegetődzései miatt?

„Ez volt a kérdés, melly fölött hasztalan törte fejét az egész ifjuság, mig végre is nekem jutott a szerencse egy eszközt lelhetni, melylyel boszút állhatok e gögös barbaron, igen én kényszeríteni fogom őt elhagyni Velenczét.

„De mikép, ha védi őt Signoria.

„Ám csak védje, — nem védheti meg a gúny elől, s általam a közgúny tárgyává lesz; azután a mit én tervezek nem fog tovább Velenczében maradni a hiú, mert itt mindenki gúnynyal mutatna reá, sőt ki lenne téve a nép dühének. is s a mi a magas signoriát illeti, ez is felülne, ha tovább védné őt, mert a atriciusok eddig is gyűlölik, boszutervem pedig ellene ingerlendi a köznépet, meg lesz semmisítve ha lerántom álarczát.

„Milly álarczról beszélsz? kérdé Mocenigo.

„Az a mit el kell mondanom kissé hosszú, s egyelőre csak azt tudatom veled, hogy tervem kiviteléhez okvetlenül szükségem van egy segédre, mert törvényeink szerint két tanú kell minden nyilvános vádhoz, — a tanú ki vélem t lépend fel, fontos szolgálatot teend a patriciatusnak, s a nép hálájára a köz magasztalás tárgyává lesz, s ezen felül még mint a női erény is fog tündökölni. — Megérdemleném-e, hogy legjobb barátodnak, ha kívülled mást választottam volna segédemül, jó hogy haza jöttél, a kell fellobbanni ostroműrünknek, — im itt most előtted állok s kérdelek z-e?

„Ha pusztán önérdékben hínál is mégis a pokolba is követnélek, — hogy egy perczig sem haboznám, ha bár milly veszély várna is reám, mit kívánsz mit parancsolsz?

„Egyelőre csak azt, hogy kövess gondolámba, hol elmondok mindent, tudnod kell, mindössze is néhány órai sétát teendünk, s estére már minné hirdethetjük a nagyszerű fiascot, melly a közgúny tárgyává teendi Beuramat. De most kövess, időnk ki van mérve, siessünk.

II.

Néhány percz múlva Voltieri gondolájában ült a két ifjú.

„Chioggia felé“ szolt Voltieri meghitt kormányzójához.

„Chioggia felé? — kérdé Mocenigo — hisz ez a táj hol a legtöbb szép halász hölgy lakik.

„Igen, felelt Voltieri és köztök Catanari Katalin, a köztársaság legszebb hölgyei egyike, de hisz te ismered őt, mert lehetetlen elfelejteni bájdús arczát, ha egyszer láttuk.

„Igazad van, e nő angyali arczát lehetetlen elfelejteni, még most is előtem lebeg ama jelenet, mellynek egykor tanuja valék, s — — de hisz te is ott valál nemde?

„Igen! amaz esetet érted ugy-e, midőn megszólítá őt a fiatal Visconti, s ő olly méltóságteljes tekintettel nézett reá, hogy zavarba jött ezen europai hírű szerencsés nővadász, — a jámbor nem tudá kivel van dolga s nem ismerte úgy e hölgyet, miként mi ismertük — átok anyjára a ki így nevelte, vagy inkább áldás talán, mert ha nem lenne olly erényes a szép Katalin, most nem szolgálhatna eszközül boszut állani a gögös magyaron.

„Mit mondasz, a bájdús Katalin kapcsolatban van terveddel?“ kérdé Mocenigo.

„Igen! sőt mi több az egész körötte írog.“

„Hogy értsem ezt?

„Azonnal megfejték előtted mindent, beszéle Voltieri. — Mintegyhóval ez előtt többen valánk künn Chioggiában, mert épen ünnepély vala s mint tudod illy alkalommal számos halász és hajósnő gyűl össze, kik hála már közéjük is kiszivárgott műveltségnek, még hamarább meghallgatják relmi esengésünket mint a főváros hölgyei. — Ama napon jelen volt is, mert ő sehol sem hiányzik a hol kitüntetheti fényét s hiusága diadalt

„Hetykén járt szerte s ottis magára vonta a legszebb nők figyelmel enyelegve gögösen tekintte reánk, mintha ezt akarná mondani: im sok itt is mindenütt tulteszek rajtatok.

„Gögünk és hiuságunk a legfőbb fokig meg volt sértve, — s a minden pártolása daczára is már már eltökélettük magunkat nem tünni e barbár sértő kérkedéseit.

„Ő azalatt a tömegetől félre vonult hölgyekhez lépett, e kör nem a többség multságait, mint nem osztja elveit sem, — igaz e kivételek jóformán csekély s a legtöbbet közülök is csak a szülői tilalom tart visz től hogy ne csevegjenek velünk.

„E körben állt Katalin is, ő ki azon kevés számú halász-hölgyek k

tartozik, kik őszintén vetik meg hódolatainkat, — de hisz te ismered őt, tudod mennyit fáradtunk és iparkodtunk már a nélkül hogy csak válaszra is méltott volna bennünket.

„S Bebek megszólítá őt? kérdé Mocenigo.

„Igen. Lehet, hogy nem ismeré ritka erényességét, vagy talán azt hívé balga hiúságában, hogy e leánynál is diadalt vivhat ki felettünk, s ha többet nem, legalább nehány nyájás szót nyer, de csalódott. Katalin hideg göggel nézte le őt, s a mint mindemellett is alkalmatlankodott elfordult s ott hagyá.

S a mint ezt láttuk, fenhangon kaczagtunk, mit meghallván Bebek hirtelen hozzánk jött. — „Signorok — mondá — természetesnek tartom, hogy most nevetnek önök, mert hisz elég okot adtam arra, hogy haragudjanak reám; — azonban korán kaczagtak, s csalódnak ha azt hiszik, hogy elvesztém a játékot e szép nőnél, feledik-e önök, hogy a hölgy nemcsak ajkaival, de szeméivel is beszél, s hogy akkor midőn a fölötte örködök miatt látszólag hidegen fordul el tőlünk, egy titkos pillanát által tud reményt adni. — Önök nem vehették innen észre e biztató szemjelt, de én láttam azt, s azért mondom, hogy kora még a nevetés; mert a szép nő, a ki hidegen utasítá el önöket kik annyit fáradtunk érte, engem, — igen uraim! engem szeretni fog.

Gúnyos s kétkedő kifejezéssel arczainkon hallgattuk Bebek e szavait, Malfieri felelni akart, de nem hagyta őt szóhoz jutni Bebek. — „Tudom mit akar ön válaszolni — szolt a hetyke, — nemde azt akarja ön mondani, hogy állítólagos elutasításom szégyenét akarván elhárítani, kérkedem ollyasmivel, mi nem történt meg. Signorok! Bebek György nem aljasítja le magát soha annyira, hogy hazugsággal lépjen önök elejbe, az a mit mondtam való, s im ha tetszik fogadjunk kétszáz aranyban, hogy két hét alatt szeretni fog e gyönyörű hölgy.

„Ismered Katalin multját, tudod milly fényes ajándékokat s ajánlatokat utasított el, tudod mennyi szép és ügyes ifjak vívtak már hasztalan kegyeért, s így képzelheted, hogy meg valánk győződve, miként Bebek sem leend nála szerencsés. — Bár mennyire tudtuk is hiúságát, mégis hajlandók valánk azt hinni, hogy nem ismeri tökéletesen Katalint, de habár hittük volna is, hogy diadalt aratand, mégsem utasíthattuk vissza ezen fogadást, természetesen kikötve azon föltételt, hogy kétségtelenül meggyőz bennünket diadala felől.

„S ő? kérdé Mocenigo.

„Ő reá állt erre ollykép, hogy majd két képviselőt küldjünk ki oda, a hová mondani fogja.

„És — —

„És czélt ért az átkozott, Katalin szereti őt.

II.

Néhány percz múlva Voltieri gondolájában űlt a két ifjú.

„Chioggia felé“ szólt Voltieri meghitt kormányzójához.

„Chioggia felé? — kérdé Mocenigo — hisz ez a táj hol a legtöbb szép halász hölgy lakik.

„Igen, felelt Voltieri és köztök Catanari Katalin, a köztársaság legszebb hölgyei egyike, de hisz te ismered őt, mert lehetetlen elfelejteni bájdús arczát, ha egyszer láttuk.

„Igazad van, e nő anyali arczát lehetetlen elfelejteni, még most is előttem lebeg ama jelenet, mellynek egykor tanuja valék, s — — de hisz te is ott valál nemde?

„Igen! amaz esetet érted ugy-e, midőn megszólítá őt a fiatal Visconti, s ő olly méltóságteljes tekintettel nézett reá, hogy zavarba jött ezen europai híriü szerencsés nővadász, — a jámbor nem tudá kivel van dolga s nem ismerte úgy e hölgyet, miként mi ismertük — átok anyjára a ki így nevelte, vagy inkább áldás talán, mert ha nem lenne olly erényes a szép Katalin, most nem szolgálhatna eszközül boszut állani a gögös magyaron.

„Mit mondasz, a bájdús Katalin kapcsolatban van terveddel?“ kérdé Mocenigo.

„Igen! sőt mi több az egész körötte forog.“

„Hogy értsem ezt?

„Azonnal megfejtek előtted mindent, beszéle Voltieri. — Mintegy hóval ez előtt többen valánk künn Chioggiában, mert épen ünnepély vala s mint tudod illy alkalommal számos halász és hajósnő gyűl össze, kik hála már közójök is kiszivárgott műveltségnek, még hamarább meghallgatják relmi esengésünket mint a főváros hölgyei. — Ama napon jelen volt is, mert ő sehol sem hiányzik a hol kitüntetheti fényét s hiusága diadalt

„Hetykén járt szerte s ottis magára vont a legszebb nők figyelmel enyelegve gögösen tekintte reánk, mintha ezt akarná mondani: im sok itt is mindenütt tulteszek rajtatok.

„Gögünk és hiuságunk a legfőbb fokig meg volt sértve, — s a minden pártolása daczára is már már eltökélettük magunkat nem tűrni e barbár sértő kérkedéseit.

„Ő azalatt a tömegetől félre vonult hölgyekhez lépett, e kör nem a többség multságait, mint nem osztja elveit sem, — igaz e kivételet jóformán esekély s a legtöbbet közülök is csak a szülői tilalom tart vis-tól hogy ne csevegjenek velünk.

„E körben állt Katalin is, ő ki azon kevés számú halász-hölgyek k

tartozik, kik őszintén vetik meg hódolatainkat, — de hisz te ismered őt, tudod mennyit fáradtunk és iparkodtunk már a nélkül hogy csak válaszra is méltott volna bennünket.

„S Bebek megszólítá őt? kérdé Mocenigo.

„Igen. Lehet, hogy nem ismeré ritka erényességét, vagy talán azt hívé balga hiúságában, hogy e leánynál is diadalt vivhat ki felettünk, s ha többet nem, legalább néhány nyájas szót nyer, de csalódott. Katalin hideg göggel nézte le őt, s a mint mindemellett is alkalmatlankodott elfordult s ott hagyá.

S a mint ezt láttuk, fenhargon kaczagtunk, mit meghallván Bebek hirtelen hozzánk jött. — „Signorok — mondá — természetesnek tartom, hogy most nevetnek önök, mert hisz elég okot adtam arra, hogy haragudjanak reám; — azonban korán kaczagtak, s csalódnak ha azt hiszik, hogy elvesztém a játékot e szép nőnél, feledik-e önök, hogy a hölgy nemesak ajkaival, de szeméivel is beszél, s hogy akkor midőn a fölötte örködők miatt látszólag hidegen fordul el tőlünk, egy titkos pillanát által tud reményt adni. — Önök nem vehették innen észre e biztató szemjelt, de én láttam azt, s azért mondom, hogy kora még a nevetés; mert a szép nő, a ki hidegen utasítá el önöket kik annyit fáradtunk érte, engem, — igen uraim! engem szeretni fog.

Gúnyos s kétkedő kifejezéssel arczainkon hallgattuk Bebek e szavait, Malfieri felelni akart, de nem hagyta őt szóhoz jutni Bebek. — „Tudom mit akar ön válaszolni — szólt a hetyke, — nemde azt akarja ön mondani, hogy állítólagos elutasításom szégyenét akarván elhárítani, kérkedem ollyasmivel, mi nem történt meg. Signorok! Bebek György nem aljasítja le magát soha annyira, hogy hazugsággal lépjen önök elejbe, az a mit mondtam való, s im ha tetszik fogadjunk kétszáz aranyban, hogy két hét alatt szeretni fog e gyönyörű hölgy.

„Ismered Katalin multját, tudod milly fényes ajándékokat s ajánlatokat utasított el, tudod mennyi szép és ügyes ifjak vívtak már hasztalan kegyeért, s így képzelheted, hogy meg valánk győződve, miként Bebek sem leend nála szerencsés. — Bár mennyire tudtuk is hiúságát, mégis hajlandók valánk azt hinni, hogy nem ismeri tökéletesen Katalint, de habár hittük volna is, hogy diadalt aratand, mégsem utasíthattuk vissza ezen fogadást, természetesen kikötve azon föltételt, hogy kétségtelenül meggyőz bennünket diadala felől.

„S ő? kérdé Mocenigo.

„Ő reá állt erre ollykép, hogy majd két képviselőt küldjünk ki oda, a hová mondani fogja.

„És — —

„És czélt ért az átkozott, Katalin szereti őt.

„Lehetetlen! kiáltott fel Mocenigo, — e hölgy becsületére feltettem volna vagyonom két harmadát, s im! ő is csak ámitotta a világot.

„Ne gyalázd e nőt barátom! felelt Voltieri — ő ez most is a ki eddig volt, egy perczig sem lett következetlen magához, ő most is az erény szep-lőtlen jelképe.

„Hogy értsem ezt, ha főurat szeret pór hölgy létére? kérde Mocenigo.

„Im! ott a talány megfejtése — válaszolt Voltieri — lásd ott ama gondolát, mely Chioggia felé tart — vedd e látesövet s a esolnakban egy halász ifjut fogsz látni, kinek testét völegényi köntös fedi, e halász nem más mint Bebek György.

„Azt ígérted, hogy megfejted a talányt, s a helyett ujat mondasz, szólt Voltieri — Bebek pór völegényi köntösben!

„Igen! mert hisz ama kápolnába megy, megakarván esküdni a szép hölgy-gyel, ki egyszerű halásznak hiszi őt.

III.

A gondolában, melyet Voltieri megmutatott barátjának, csakugyan pór-köntösben és völegényileg felékesítve ült Bebek, s mellette látható vala a szép Katalin, kinek nagy fekete szemei epedve csügtek deli völegényén, arczán kaján ördögi öröm festekezett.

Olvasóim talán bámulni fognak, hogy illy valódi nápolyias ármányos cselkaland hőseként vezetek eléjük egy közép korbeli magyar ifjut.

Ne feledjék el önök, hogy eseményeink 1520-ban játszanak, tehát oly korban, midőn minden, de minden megváltozott Magyarországon, s mikor a miveltség, melyet Mátyás Olaszhonból plántált át hazánkba, már csak az ál-miveltség káros és veszélyes következményeiben nyilatkozott.

E baj alapját akaratlanul maga a nagy király veté meg, eltürve, sőt később helyeselve is, ama eleinte csak könnyelmű, de később valódilag ledér hangulatot, melylyet szép második neje, nápolyi Beatrix hozott be az udvarnál. — Mátyás elhittette magával, hogy egy szép hölgykoszorú hatalmas és célhoz vezető eszköz, az olygrachiai dacz gyöngítésére, s a trón hatalma megszilárdítására, s ez okból többet türt el, mint türnie kellett volna; s a baj még nagyobb lett élte vége felé, midőn sokat volt távol udvarától.

A burján, mely illykép már az ő uralkodása alatt is buján kezdett tenyészni, utódja a gyáva Ulászló alatt még veszedelmesebben terjedt el, s pedig nem csak Budán, hanem az egész országban is, a közerkölcsiség mindinkább hanyatlott, s a hon több részeiben fejlődtek ki olly kalandok, melyek addig nem fordultak elő a magyar társadalmi és családi életben.

S a baj még nagyobb fokra hágott akkor, midőn György brandenburgi

használta az áruhát. — Barátja hallgatására bizton számított, s nem gyanította, hogy véletlenül meglátta őt a pórköntösben Voltieri, ki utána lopózdván, s Katalinnal beszélgetését meghallgatván felfedezte, milly ármányt sző a szép hölgy ellen.

Azt, mit tervez később a halász-hölgytől megszabadulhatásra nézve Bebek, nem tudá Voltieri s ő nem is sokat gondolt ezzel; ő csak az által akart bosszút állani, hogy az esküvő előtt leálarcozza az ál vőlegényt s így egy úttal a közgúnynak s az alsóbb osztályok gyűlöletének tegye ki Bebeket.

S e célzt elérhetni vélte, bár a lakodalmi gondola jóval előbb ért a kápolnához, azonban Bebek felszólítására elmaradt a szokásos előima s mire belépett már megtörtént az esküvő, de mert az ara s a vőlegény még az oltárnál térdepeltek, azt hívé Voltieri hogy még jókor jött.

Bebek elhalaványult a mint észrevette a belépő patriciusokat, Voltieri gúnymosolyal nézett reá.

„Gróf úr! mondá a velencei, — ezuttal nem ért célzt, — megmentendem e szép hölgyet, ki úgy fogja gyűlölni a mint eddig szerette, ha megtudja, mit tervezett.

Bebek egy perczig leveretve állt, de azonnal visszanyerte lélekjelenlétét s a régi mosolyal arcán imigy szólt:

„Ön csalódik signor! megjelenése mindössze is csak azért bosszont, mert megfoszt az örömtől gyönyörködhetni a meglepetésben, mellyet Török barátom hajóján készítettem volna szép arámnak.

„Katalin! folytatá az ezen szavak értelmét felfogni képtelen s elhalaványulva álló hölgyhöz fordulva; — én egy estve megszólítottalak, te hidegen utasítál el, ezen urak kinevettek, s én tetemes összegben fogadtam, hogy ki fogom vívni szerelmedet.

„Bocsáss meg, akkor még mást terveztem, de később, midőn ismerkedtem veled, érdeemesnek találtalak arra, hogy Bebek grófné légy, de nem akartam már letenni álarcozmat mindaddig, mig mint vélt halász nem követelek tárhoz.

„Ettől elvezettelek volna Török barátom, most vőfélyem hajója az ő hajóján akartalak mint grófnőt üdvözölni, addig nem tudtad volna valódi nevemet, de ezen jó ur elrontá tervemet; most tudod ki áll előtted, Bebek grófnő üdvözöllek, s ön érdeemes lelkész ur írja be egyházi könyvébe, hogy Bebek György grófot, Pelsőcz és Csetnek örökös urát eskette össze a szép Katanari Katalinnal.

„Nos signor? van-e szebb főurnő Velenczében? — de látnia kell innem arámat a fényes köntösben is, melly rangjához illik, aztán visszamehet a királyi palotához, kiknek 200 aranyával ezen kápolnát ajándékozom meg.

Török s az olasz bámulva néztek Bebekre, ez tovább beszélt.

„Signor! ön vendégem lesz érdemes barátjával együtt, meghívásom visszautasítása megbántás lenne, s önök tudják, hogy Bebek s Török igen ügyes vivók, s hogy veszedelmes lenne bennünket megbántani; de hisz milly döreség tőlem fenyegetődzésekkel hívni meg önöket lakodalmi ünnepemre, hisz el kell jönniök, miután szerencsétlenné tették jelenlétükkel egyszerű esküvőmet.

Voltieri nem felelt. — „Ő el akarja holnap hagyni Velenczét, gondolá, nehogy kénytelen legyen tapasztalni a közgúnyt, most fél, hogy ha visszakereszt a városba, többedmagammal jövök ki Török hajójára, pedig nem akar több gúnyos arczot látni.—De mindegy, én mégis czélt értem! Ő elhagyandja Velenczét, s kényszerítve van nejeként elismerni a halász hölgyet, boszúm még súlyosabb leve mint gondolám! ha, ha! Katalin Bebek grófnő, mint fog nevetni a világ, bezzeg megjárta a hetyke barbár. — A mi Katalint illeti, őt sajnálom, mert ezen ember mindenre képes, hogy megszabaduljon tőle, s szinte hallom már a hirt, hogy elszorvadott a szép Bebek grófnő; ez azonban az ő gondja. — Katalin nem érdemel sajnálatot, mert ő sem sajnált bennünket, ám lássa milly sors vár reá, én czélt értem, ő elhagyandja Velenczét, s egy pórnot kénytelen elismerni.

„Nos! ha úgy tetszik indulhatunk! szólt Bebek, ki addig majd Katalinnal s ennek atyjával, majd Törökkel beszélt.

IV.

Mintegy másfél óra mulva Bebek és Török a ródusi hajó fedezetén álltak. Török iszonyodva nézett barátjára.

„György, az istenért, ez mégis sok! mondá.

„Nevetséges, hogy te is meg akarsz térni! — felelt Bebek. — Sok — mondád, lehet — de van-e más mód megszabadulni a bajtól, mellybe ezen ártott olasz hozott, nem szurattuk-e le Dandomnit, mert egy nőnél utamban t, s ő volt-e az első, kit el tettünk láb alól? — Vagy nevetségessé tegyem-e magamat az egész világ előtt e pór hitves miatt, igaz később sirba dönthetné őt valamelly lassan működő méreg, de ez nem mentene meg Velence s házámiai gunyjától, tudod mindenfelé számos irigyeim vannak? kinevettessem-e magamat általuk? — nem! habár a fél világot kellene is leölnöm, s e két hitvány olaszt kiméltsem-e? őket lecsalom az alsó ürbe, s a tenger elnyeli titkunkat, a mi az ősz papot illeti, barátod Markó Korzár ad egy cellát számára sziklavárában, mindegy akárhol éli le még hátralevő kevés éveit.

„Igen de Katalin! a szép nő, ki annyira szeret — rebegé Török.

„Hidd, sajnálom őt, de mit tehetek, ha nem akarom, hogy megtudja a világ ezen házasságomat, s ennek nem lehet, nem szabad megtörténnie, illy

szenyfeltot nem hozhatok a Bebek névre! lelkenre sajnálom őt, de önérdekem mindenek fölött áll; nem ölhetném-e meg őt, atyját s tanuját? de ezt nem teszem, élni hagyom őket. Nos, miért késel felvitorláztatni hajódat! láss a dologhoz, én visszatérek szép arámhoz, s ha elalszik — isten veletek, valamely belafrikai arab háremében hirdetheti, hogy Bebek gróf neje, nem öli meg magát, atyját s bátyját külön add el; így el lesz temetve a titok, mellyet nem szabad megtudni a világnak.

„Nos! — miért késel? biz még téged is fenyegetnem kell, mint velencei vendégeimet! — de hisz ők ellenem, te pedig leghübb, legjobb barátom vagy. — Ah! de mennyi ideig kések használni az alkalmat, mulathatni szép arámmal, s kedves vendégeimmal. Jani! siess parancsaiddal, ne késő soká; jőj le hamar velünk mulatni.

Néhány percz mulva szép arája mellett ült Bebek, s szerelme nagyságáról s üdvéről beszélt, Katalin szemeiben örömkönnök ragyogtak, mert hisz abban, hogy pórnö létere az oltárhoz vezette őt Bebek, csak férje határtalan szerelme jelét láthatá.

Milly szép jövendőt, mennyi boldogságot várt, s im néhány óra mulva, midőn becsukódtak elbágyadt szemei, s azt a mit az élettől reményelt, gyönyörű képekben varázslá eléje Morpheus tükre, ádáz férje elhagyá őt, s felsietett a fedezetre, hol Török várt reá.

A két velencei testét már előbb elnyelte a tenger, s most csak hamar ellebegett fölötte a megindult ródusi hajó, mig Bebek a partról nézé s nevetett *).

V.

Évtizedek multak el; a mohácsi vérnapon elhunyt a hon virága, de Bebek György életben maradt, ő nem ment el Mohács alá, mert élni akart és élvezni.

A mohácsi veszély után csakhamar megkezdődött a szerencsétlen belviszály, Bebek sokkal hatalmasabb főúr vala, minthogy ne iparkodott volna Szapolyay János őt megnyerni.

Bebek egy ideig habozott, majd látván, hogy a vidék a török által pártolt vajdának hódol, mig Ferdinand késett hadi készületeivel, kitüzte várára a Szapolyay lobogót.

Tudjuk mi történt később, — Szapolyay török vazallá aljasult, s halála után Buda s a hon több nevezetes várai Solimán hatalmába kerültek.

Bebek túlélte az annyi jeles honfi éltébe került hosszas pártcsatákat, mellyek alatt tetemesen öregbíté hatalmát s birtokait, elfoglalván Gömör leg-

*) Wagner Ferencz. — Mednyánszky.

nagyobb részében a csatákban elhunytak vagy gyöngébbek birtokait, s herczegséggel vetélkedő uradalmakat alakítván, az illykép jogtalanul, vagy Szapolyay adománylevelei által szerzett vagyomból.

Katalinra alig gondolt már, mert hisz azóta annyi bünt követett el, hogy eszébe sem juthatott az évtizedek előtt véghez vitt gaztett. Lehetek perczei, melyekben felzúdult vádló lelkiismerete, s szemei előtt látta a szerencsétlen hölgy alakját, vagy szellemét, de ekkor öblös kancsókhöz nyult, s vad tivornyázás közt fojtá el a vádló szózatot, s újabb bünök által üzte el az előbbieket sötét képeit.

A hagyomány maiglan is iszonyu, majdnem hihetlen kegyetlenségeket beszél róla, s ha e mondákat halljuk, alig hihetjük el, miként fajulhatott ember olly hideg kegyetlenségü népszarolóvá, a minő a messze vidéken rettegett pelsőczy várur volt.

Ismerjük ama kor szomorú történetét; a fejedelmi hatalom gyöngé volt, s a hatalmasok pártolását szükségelve, nem gátolhatta meg azok kicsapongásait, — az országgyűlésen feljajdult ugyan néha egy egy jogvédő, de ott is eldöntő befolyással bírtak az olygarchák, s ha hozatott is néha ellenük törvény, ki hajtotta volna azt végre a hatalmas főurak ellen.

Tudjuk Révayné, Forgách Zsuzsánna történetét, őt elrabolta Bakics a hatalmas rablólovag, s férje a szinte hatalmas főur, hasztalan követelte visszaadatását, melyet a több ízben felszólamlott országgyűlés sem volt képes kiszközleni.

S ha olly hatalmas családok, mint a Forgáchok s Révayak sem kaphattak elégtételt, millyen lehetett a gyöngébbek sorsa! a nép védtelenül volt kitéve a főurak önkényének, melly ellen nem lelt sehol védelmet, vagy elégtételt a pór, ha bármilly borzasztó volt is a csapás, melly személyét, családját, vagy vagyonát érte.

S a népet kevés főur gyötré inkább mint Bebek, kinek nevét remegve emlité minden férj, apa és a ya, mert minduntalan felczipeltetett várába egy egy szép nő vagy leány. A néphit szerint most is kísértének Pelsőczy romjai közt ama hölgyek szellemei, kik bú, kétségbeesés vagy öngyilkosság következtében haltak el e rablófészekben.

Pelsőczy déli tornya alatt sötét szük űr volt s ezen űrben gyönyörű pór-hölgy szenvedett, őt néhány nap előtt raboltatta el Bebek, s lezáratá e mélly lyukba, mivel a keblébe rejtett törrel megmerte sérteni a hatalmas főurat, a ki tetszésére méltatta.

A szerencsétlen pór-hölgy le volt lánczolva, mert attól félt Bebek, hogy különben véget vet életének mire felüdül az általa kapott sebből.

Leirhatatlan a kétségbeesés, melly a bájdús Borsza keblében dúlt, ő bol-

log ara volt, — de vőlegényét elesni látta védelmében — minden reményei szét voltak dúlva s előtte a legborzasztóbb jövő sötétlett. — S mind e mellett sem vethete véget életének. —

Átkozá sorsát — s a legnagyobb jótéteményként tekintette volna a halált nem reménylve, hogy még boldogság vár reá az életben. Bebek jól tette hogy lelánczoltatá, mert így nem olthatta el élte fáklóját s élhetett Józsa leendő boldogítására.

A deli pór fiú nem halt el, később magához tért a bárdfok ütés okozta ájulásból s boszút esküdött Bebek fejére; de mit használt dühe, mit az eskü, Pelsőcz vár erős volt, hol lelhetett volna segélyt annak bevételére — s Borcsája megmentésére.

S ő még sem mondott le a reményről. Bebek gyakran kijárt vadászni, ily alkalommal 20—30 elszánt legény hatalmába kerithette volna, de a nép reszkettett ha csak a zsarnok nevét hallá is, hiában keresett segítőket, mindössze is csak néhány társat lelt a merényhez, de talált árulót is, a ki figyelmeztette Bebeket, hogy él s boszút tervez.

Bebek üldözöbe vétette őt s csak gyors méne mentette meg, de nem látta többé magát biztosságban sehol a vidéken, eltökéllette magát a törökökhöz menekülni, — s ha lehet ott keresni segítőket Borcsa megmentésére vagy megszólulására.

A szomszéd nógrádi vár egy idő óta megszűnt rettegett lenni, sőt mi több: a környék lakossága irigylé ama tájt, mely az új basa uralma alatt állt. Oglu azonnal hogy átvette a vár kormányát, szigorú fegyelmet hozott be annak falai közt, s halálos büntetés alatt tiltá meg, többet zsarolni a néptől, mint a mennyivel az akkori adózási viszonyok szerint tartozott neki s a várőrségnek.

Már magában e rendelet s annak szigorú végrehajtása is eléggé népszerűvé tették Oglut, de általa vagy inkább az egyetlen leányát nevelő nő által, még olly jótéteményekben is részesült a Nógrád vidéki nép, millyekkel egy vidékbeli keresztény főúr jobbágysai sem dicsekedhettek.

E nő, mint a nép hívé, keresztény volt s hiven vallásához, melyet a törökök közt sem tagadott meg s a megváltó parancsa szerint ápolta a beteget, táplálta a szegényeket és árvákat; neki, egyedül neki tulajdonítá a vidék Oglu kegyes bánásmódját is, s mindenfelé hálával és tisztelettel említették a kegyes; s mind azok, kik látták őt mondák, mindig mély gyászban járó búskomoly nő.

Épen egy pórlakból tért vissza a vidék e nemtője, midőn a nógrádi várba ért Józsa, a gyász köntösű hölgy észrevette őt s megszólítá, az ifjú elmondá a

esapást, mely feldúlta üdvét, s felbátorítatva a hölgy résztvevő figyelme által segélyt kért attól Borcsája megmentetésére.

Még beszélt Józsa, midőn Oglu hozzájuk lépett.

„Uram! szólj ehhez a nő, — im itt ismét egyet láthatsz a szörny ültetői között, ezen ifjú arája várában van, én eltökéltem meg nem engedni hogy kivihesse tervezett gaztettét, végitélete holnap leendett volna, de most előbb kell bekövetkeznie, — nemde uram! te megegyezel ebben.

„Katalin! felelt Oglu, akkor midőn orvosi ismereteid által megmentéd a haláltól szivem bálványát, egyetlen gyermekemet kit rád bízott haldokló nőm, barátnéd, akkor megesküdtem, hogy bármilly kérelmedet teljesítenem; azóta mint gondos anya nevelted fel árva leányomat, s te még kérheted, megegyezem-e kívánatodban? Ha ohajtod azonnal értesitem pelsőczy emberünket, s ha jól ügettek ma éjjel még itéletet tarthattok Bebek György fölött.

Katalin hálásan szorítá meg Oglu kezét, s tudatta Józsával, hogy rövidleg karjai közé szoríthatja — vagy megboszulhatja kedvesét.

VI.

Esteli tíz óra tájban egyedül ült hálótermében Bebek, ki csak az előbbi napon kelt fel az ágyból, melybe a Boreza által okozott seb dönté. A féltett főúr éppen arról gondolkozott, ha valljon maga elé vezettesse-e a szép pórnőt.

Éppen csengetni akart, midőn rövid zajt hallott, figyelt, s csakhamar megnyílt az ajtó s két török állt meg annak küszöbénél; nem hitt egyebet, mint hogy látogatására jött valamelyik basa vagy aga, de bámult mégis mert a tozonyor nem adott jelet, s a szokatlanul felfegyverkezett törökökön kívül senki sem jelent meg néhány szempillantásig.

Majd egy feketébe öltözött nő lépett be s mély tompa hangon e szavakat mondá:

„Ismersz-e?

Bebek nem akart hinni szemeinek, — kísértetet vélt látni, mert e nőben velencei áldozatát, nejét Katalint ismerte meg.

A gyászköntösű nőt várnagya, lelkésze s több törökök követték.

„Nem kérdelek másodszor ismersz-e? szólta a nő, — mert arcodban olvasom az igenlő választ; ámde azt kérdem ismered-e a legborzasztóbb szenvedélyt, az évtizedek óta kielégítésért sovárgott s elvégre célját ért női boszúvágyat?

„Várnagy s lelkész urak! im lássák mint fogadja törvényes nejét a gróf úr, — mert nemde törvényes hitese vagyok 1520-ki junius 15-dik óta — Bebek! kedves férjem, mért nem zár szerető keblére.

„Mint szobor állsz nyomorú, nem foghatván meg, mikép lép elődbe ily

váratlanul holtnak vélt nő? Nemde azt vélted, hogy vagy megölöm magamat vagy elfonyadok az afrikai háremben — igen! egyelőre öngyilkosságot terveztem, de később más irányt vettem gondolataim.

„Bámulsz mikép jelenhettem meg előtted, a várba könnyű volt bejutnom, mert alvárnagyod zsoldomban állt: a titkos földalatti uton 200 törökkel jöttem te várba, melly sajátom, mert hisz nő vagyok.

„A titkos út e csarnokba vezet, embereim kört képeztek, őrséged, melly gyüöl, nem védett, hallván hogy Oglu nevében jöttünk; — így léphetett váratlanul elődbe nő, ki különben csak holnapután, — esküvőnk évnapján — ön talán el is felejtette már ezt — akart meglátogatni, de ki ma jött el, hogy megmenthesse azon nőt, ki a torony alatti úrban szenvedett; a hitves nem tűrheti, hogy tudtával mást öleljen férje.

„De azt kérdeded: mikép jöttem Magyarhonban. — Nem volt ehez semmi reményem midőn Afrika partjaira vitt kedves barátod, de egy ország vérzett e azóta — hazádnak a török hatalma alá kellett kerülnie, hogy kitölthessem boszúmat.

„Nem akarlak gyönyörködtetni annak leírásával, mit szenvedtem az afrikai háremekben, — kínjaim közepette csak azért nem vettem véget életemnek, mert ama vakmerő remény táplált, hogy még boszút állhatok rajtad.

„E remény örülszerű volt, de mégis azzal kecsegtettem magamat, hogy megszökhetem, eljuthatok ide s megölhetlek. — Elismerem, hogy e remény fölötté vakmerő volt, de erőt adott eltűnni helyzetem kínjait s elérhetni az órát, mellyben olly fordulatot vőn sorsom, hogy már reménylhettem évek óta táplált boszúszomjam kielégítését.

„Történetem meseszerű, de hisz annál inkább érdekes lehet előtted.

„A sors szeszélye afrikai uram leánya kedvenczévé tett, e leány határtalan szeretettel csüggött rajtam, s magával vitt, midőn Oglu nevére leve. — Oglu imádta szép nejét, s ez elmondá neki multamat s vágyamat, kérte nyujtson segédkezetek boszú kivételéhez, én el akartam hagyni belső Ásiát, a hol akkor Oglu lakott, mert bár mint szerettem is Fatimét, boszúvágyam legyőzött minden egyéb érzeményt, de a szép arabnő más tervet készite, ő határtalanul uralkodott férje fölött, s csak hamar reá birta azt arra, hogy Magyarhonbani áttétetését sürgesse. Oglu kitűnő hajnok, Solimán kegyeli őt s teljesíté kérelmét.

„A szegény Fatime élni szünt a hosszú ut terhei miatt, de én szereltem ide, s mint mendám, holnapután akartam teljesíteni boszúmat, méltán vagytam megünnepelni esküvőnk névnapját.

„Mind! nehezemre esett e hosszas halasztás, féltem, hogy megelőz valaki, mert te minduntalan követtél olly tettet, hogy méltán lehet tartanom, mikén

megelőz valaki boszúmban, s hidd, ezt életem legnagyobb szerencsétlenségeként tekintettem volna.

De a szerencse kedvezett, még a szép pórnök sem ölhetett meg; kedves Oglu várába menekült, s segedelemért esengett, s én eltökéltem magamat megjönni el hozzád, hogy megmenthessem a szegény leánykát.

„Ő szabad most s mi végeztünk egymással, itéleted évek óta ki van mondva s a végrehajtás percze is megjelent elvégre.

Bebek eleinte többször akart szólani, de nem engedé őt szóhoz jutni Katalin. — Később egy karszékbe hanyatlott, s neje szinte kétkedett, ha valljon nem vesztette-e el eszméletét.

„Férjem, hallottad-e mit mondtam? kérdé. Bebek intett fejével, reszketni kezdett, mert azt hívé, hogy azonnal megöleti neje.

Ez hidegen nézett reá, majd sohajtott, szemeibe könnyek tódultak, de azonnal erőt vett magán.

„Gyáva, te reszketsz! félsz a haláltól! ne félj holnaputánig élni fogsz, addig lebegjenek előtted atyám, a tanúk s több áldozataid vádló szellemei. A torony alatti börtön üres, ott várandod be esküvőnk évnapját.

Bebek Györgyné intett a török hadnagynak, s elhagyta a termet s várat.

Harmadnap a torony alatti ürben megöletett Bebek, mint neje parancsolá *), benne kihalt a pelsőczi Bebek család, rokonai elfoglalták neje által nem igényelt vagyonát; de nem kértek elégtételt haláláért; a kérelem úgy sem használt volna semmit.

A szörny halálának mindenki örült, s Katalint áldá a nép.

Ezen eseményt a mai időkig fentartá a hagyomány, melly szerint Katalin miután felnevelte a basa leányát, a keleten egy görög apácza zárdába vonult.

Oglu bájdús leánya egy gömöri nemes család ősnéje leve, s a faluban, hol leányági utódjai birnak, élnek maiglan Józsa és Boreza később szinte megnevesedett maradékai is. ***

SIRALOMHÁZ.

LÉVAY JÓZSEFTŐL.

Nincs több a világon olyan szomorú ház,
Nincs olyan keserves, mint a siralomház.
Hej! mert a ki egyszer annak a lakója
Sirathatják már azt, mintha meghalt volna.

*) Wagner Fer. a már kihalt magyar családokról irt munkájában.

László, Barna László! mibe keveredtél,
 Hogy e háznak te is lakosává lettél?!
 Jaj neked szegény rab s még inkább jaj annak,
 A ki téged szólít szerelmes fiannak.

Ételt italt hoznak, hogy kedved betöltsék,
 Bóven lakozhatol, másoké a költség....
 Mind ott áll előtted, régen is áll már ott.
 A sok jófélébe villádat se mártod.

„Szerencsétlen voltam világéletemben,
 Erős mérget ittam édes szerelemben,
 Tulajdon vérem is rossz volt én irántam,
 Még az ág is huzott, akármerre jártam.

Jövel értem halál! készen vagyok, látod,
 Szívesen elhagyom ezt a rossz világot;
 Az élet már nekem csak egy rövid álom,
 Jövel szabadítóm, jövel én halálom!“

De a ki az ajtón belépett e szóra,
 Nem a halál, de egy öreg asszony volt a....
 Egy szót sem szólhatott, megállt minden vére,
 Elájulva omolt fia kebelére.

„Édes anyámasszony! ébredjen föl kelmed,
 Hiszen azért ugysem kapok én kegyelmet,
 Végem van már nekem, nyugodjék meg rajta,
 Mintha csak ez volna isten akaratja.“

Anyját vigasztalná mostan is, ámbátor
 A maga könyje is omlik, mint a zápor.
 Kínos vigasztalás! alig alig bírja,
 Kínosabb ez neki, mint a halál kínja.

„Omold össze még ma Pipagyujtó csárda!
 Szórjon el a szélvész millióm határba,
 Pusztuljon el benned a végső karó is,
 De még azt kívánom, maga a zsidó is!“

Szegény Barna László tovább is beszélne,
 Ha a lovas szekér itt nem volna érte,
 A város végéig viszik rajta épen,
 Azután nem ül ő soha több szekéren.

A tenger-népség közt ott van édes anyja,
Nem hallik a zajban zokogó siralma,
Sűrűn dobog szíve, gyakran pillant hátra,
Szegény asszony! ő a fehér kendőt várja.

Várja lobogását egy fehér kendőnek,
Melylyel tán utánok kegyelmezni jönnek,
S a lobogó kendőt addig addig várja,
Hogy Lászlónak immár nincs szüksége rája!

VIDÉKI DAGUERROTYPEK.

LAUKA GUSZTÁVTÓL

II.

Polgári keresztelő.

A gyermek szerencsésen megszületett. Olly jog, mitől csak a természet foszthatja meg üldözött szegény fajunkat, de mibe a kislelkű nagy Herodes sem avatkozhatott praeventive, hanem a megsemmisítést csak utólagosan eszközözhette. Fiu! és elsősülött! olyan két tétel, mi még egyrésről az anyával mindennemű fájdalmakat feledtet, másrésről az atyát kedélyessé és büszkévé varázsolja. Istennek hála, 'vagyunk elegen! de minden atya azt hiszi, csak az a valódi, az a tökéletes, az a telivér, mit ő ad által az emberiségnek, hogy az a nélkül is észrevehető, sőt érezhető felesleget szaporítja.

Minden gyermek öröm annak a kié; az emberiségre nézve azonban ritkán nagyobb nyereség, egy kajszin baraczknál.

Soha nem hallott, ismeretlen volt az első hang, mit a gyermek könnyek között kisikoltott, az atya azt mégis haladéktalanul felismerte, s derűs arczezal, örömtől reszketve nyitott a szenvedő anya teremébe.

„A szemei az anyjác, különben egészen az apja. Gyönyörű szép gyermek!“ A bábák nemcsak a bábaságot, hanem illyesmit is betanulnak, s azt mindenütt örömet elmondják, minthogy nemcsak hogy semmibe sem kerül, hanem legtöbbször valamicskét jövedelmez is.

Az atya illyenkor a bábának minden szavát elhiszi, s boldog ha későbbben nem kénytelen a gyermek formájáról gondoskodni.

A becsületes szappanos mester Bél János karjaira vevé az időszerint legdrágább kincsét, csókjaival szinte agyonfojtogatta, s csak a bába észrevételére, miszerint anyának és gyermeknek nyugalomra van szüksége, távozott a teremből.

Bél János mester, csakhamar ezen örömkítőrés után pálczát kalapot ragadott, s miként mondani szokták, nyakába vette a várost. Mindenek előtt szeretett szomszédjához nyitott.

Fiú! még pedig a javából! Hiszem, hogy ezután nem fog szomszédúr csúfolkodni?

Előbb megtekintem, azután majd megmondom mennyit ér.

A keresztelőre szívesen elvárom.

Elmegyek! de mézes gyerek legyen!

Vidéken nagy élezet látnak abban, ha keresztelőkön mentől több mézeskalács babákat felfalatozhatnak. Pedig semmi sem terheli úgy a gyomrot, mint az ilyen gyermekek.

Bél János uram az utcán haladtában majd minden embernek kivel találkozott, elbeszélte, hogy fia született; még azok is jó arcot vágtak ez ujdonsághoz, kik évek óta az emberiség pusztításáról gondolkodnak.

Komám uram megvan a fiú! Bél János szappanos, így, egy timár komája előtt nyilatkozott.

Ha megvan, vigyázni kell, hogy meg is maradjon.

Szívesen elvárom holnap után keresztelő utáni mulatságra.

Elmegyek holnapután, csak azután dugják be a fattyu száját czuczlival, hogy ne ordítson.

A czéhek többféle javításokat megkísérettetek, de a stylus a régi maradt.

A timár után az asztalos czéhmester következett.

Na czéhmester uram, fiu-e vagy leány?

Bél mester uram rendetlenül mozgó álkapczájáról látom, hogy fiú! az isten éltesse.

Magam is azt óhajtom! megüljük a keresztelőt, ha czéhmester uramnak is úgy tetszenék.

Elmegyek! legalább megmondom: apjára ütött-e vagy szomszédjára!

Mindketten jóízűt kacagtak. Boldogok a mesteremberek; már Othello az illetén kitételért gyilkot rántott volna.

Párját tudok Juliskának! szóllott a szappanos a schuszterhez.

A mézsköbe, hiszen még mindössze négyszer szopott?!

Az enyim meg ma szopott először. Párt csinálunk belőlök.

Tehát fiu?

De millyen, most is birkózik már anyjával.

A párbeszédnek ismét az lett a vége, hogy schuszter meiszter uramat szívesen látja a keresztelőbe. Megigérte hogy megjelenik. Mesteremberek között a megjelenés bizonyos olyan helyre hol enni és inni adnak. Dicséretökre legyen mondva, saját maguk között; az aristocratia sem szokott nagyon válogatni. Utoljára is spinosisták leszünk, ki azt állítá, az evésnél és ivásnál alig van valami nagyobbserű és nemesebb, csillagunkon.

Minden ismerőit sorban felkereste Bél János uram, elbeszélte, hogy fia született, s egyenkint meghitta a keresztelő utáni ünnepélyre. Csakhamar hírbe jött a fiú, különben vidéken hamar hírbe jött a Penészleki kolompér is.

Haza felé sokkal csendesebben és gondoskodóbban haladt a boldog szappanos. — Minden tiz- tizenkettedik lépés után megállott, balkezét homlokára helyezé, s úgy látszott, mintha csizmaormányát nézegette volna. Megtörtént, hogy beszélgetett is magában, kezeivel hadonázott, majd le, majd fel tekintett, többször mosolygott, legtöbbször bámult mint a juh. Végre szerencsésen haza érkezett.

Akarja tudni a szíves olvasó miről tőprenkedett, miről gondolkodott Bél János uram?

Arról gondolkodott: kiket hívjanak meg keresztatyának és keresztanyának, s hogy nevezzék az elsőszülöttet.

Szólj asszony; — először is ki legyen a keresztatyja?

Én gyógyszerész urat gondolnám. Az ember gyakran beteg, valamieskével talán mégis kevesebbe jönne az orvosság!

Jó! jó! de én mégis jobbat gondoltam. Kérjük fel Pap kasznár urat, a mtgos grófnak sok gyertya kell. Nem képezed mennyit hoz a konyhára, egy olyan nagyobb-szerű bizonyos kundschaft.

Dávid szék-gazda uram sem volna rossz. Hej sokba jő a fadgyu is!

Igaz! igaz! de már csak Pap kasznár mellett maradjunk, Keresztanyának legjobb lesz a cukrászné. Az iskolába épen a cukrászbolt mellett kell eljárni. A gyermek mindennap kaphat keresztanyjától egy kevés nyalakodni valót, a mivel temérdek krajczárt megkimélhetünk.

Pap kasznárban s a cukrásznében állapodtak meg.

Ezek után a nemzeti kalendárium vonszoltatott elő, s hozzáfogtak a nevek válogatásához. Május 4-kén született. Kezdjük születése napján azután menjünk sorba.

Flórián! kéményseprőknek és szőlőkerülőknak való, nem kell.

János! ez jó lesz egynek; engemet is úgy hívnak.

Szaniszló! falu Szatmármegyében; mikor neveznék, akadhatna ember, ki a faluval összezavarhatná. Pedig fiam nem falunak, hanem városnak született.

Exaudi Mihál! diák név, nem kell.

Gergely! oláhnak való.

Izidor! Azt sem tudom keresztnev-e vagy vezetéknev?

Mamert, Qualt! pogánynevek.

Pongrácz! földesúrnak való!

Szervác! remetének; Bonifác papának!

Bruno! hiszen Bruno Jakabnak a pictort hívják, ugyan hogy került a kalendáriumba? enyelgett a szappanosné, még mindig nem épen enyelghető állapotban.

Inó! ilyen bolondos név talán nem létezett soha!

Bernárd! úgy a zsidóbirót hívják.

Emil! okos, tudományos emberek használják, fiamból sohasem lesz ujságíró.

Ferdinánd! ez jó lesz — keresztapja is Ferencz, a mi egyre megy, jó lesz másodiknak.

Barnabás! eszmadia legénynek való.

József! e mellett maradjunk.

Nincs is talán mesterember a világon, kinek nevei között József, János, vagy István benn nem találatnék.

Lesz pedig illetén formán: Bél Ferdinand, János, József.

Holnap reggeli 9 órakor lesz a keresztelő a cathedralis nagy templomban; a bába esinosan felöltözködjék, a gyermek piros selyem párnán, tiszta fehér ütegben, gyöngyös főkötőcskében mutattassék fel, zöld selyem paplan takarja gyengéd tagjait, melyen felül nagy grodenabel keszkenő rejtse el: az utczai ácsorgók szemei elől.

A kikészítési tervet ketten főzték ki: Bél uram és Bélné asszonyom.

Ha a kasznár az elhívást elfogadja, miben nem kételkedem, (miután ő sem lehet gyertya nélkül) bizonyosan kocsival jön a gyermek után, s a keresztanyát is a kocsiban szállítja az egyházba.

Igen ha volna kocsija, de ő is csak bricskában jár.

Az is jobb a paraszt-szekérnél. — Jó lesz megemlíteni, hogy én szabadstólás vagyok, s így a pater rectornak egy pár forinttal többet adjon a rendes stólánál, különben meg lesz az aprehensio!

Talán csak a bábának is ad valamit.

Igazság szerint az a keresztanya kötelessége. Végezzék ők azt egymás között; elég az hozzá, hogy mi egy krajczárt sem fizetünk. Különben is elég költségbe kerül a keresztelő utáni lakoma is.

Meg kell említenem, hogy a felhívást a kasznár is, a czukrászné is kész örömmel elfogadták, s másnap reggeli 9 óra után a névtelen fiúcskával a nevezett egyházban sua forma megjelentek.

A kevéssel azelőtt névtelen gyermek, mint Bél Ferdinand, János, József szorított az örömtől könyező szülők karjai közé.

Tizenegy és fél óraker együtt voltak mindannyian a meghívott vendégek. A nyávogó új polgár egyenkint mutatattott be a szíves megjelenőknek. Említenem is felesleges, hogy mindannyian kedvesnek és szeretetre méltónak találták. Minden egyes részecskeje a tökély kinyomatának találtatott, s a jelenből, a jövődő titkai is megvitattattak.

A timár domború homlokát magasztalta, s a dományos embert jósolt belőle.

Az orgonász, — kit viczes embernek tartottak, — a kissé nagyra termett fülek komolyabb szemléje után admirált jövődölt Feresuból, ki idővel a vitorlákát bámulandó ügyességgel fogja kormányozni.

Az asztalos hosszú vékony ujjai következtében, felesernek szánta.

A schuszter így nyilatkozott: pitytyedt ajkai vannak, idővel híres flautássá válhatik.

A mészáros a forgóját tapogatta meg, s elhitette Bél urammal, hogy az elsőszülött 20 év mulva a legerősebb komorral is megverekszik.

Végre a szattler e kitételben tetszett magának: merész tekintete van, szolgabíró is lehet.

Mindezen prognosizokat a piculo Bél Ferdinand, János, József fülhasító sikoltásokkal kísérte, min legkevésbé sem csodálkozhatunk, ha felgondoljuk, hogy minden mondóka után egy pár hajszálat lesimogattak a kis formátumban nagyinak jósolt, nyávogó polgárka koponyácskájáról.

Végre a csecsemő kiszabadult a nagy kamaszok körmei közül, s a bábának adott át, ki sok igazítani valót talált rajta.

Bél János uram a hízeltetés nyomán, és remény fejében adott pusztá telkekre előlegesen is, nagyszerű palotáknak rakta le fundamentumait. Ő a kis Ferdinand, János, Józsefet úgy tekinté, mint a halhatatlanságot a Bél családban. „Már most örömmel dolgozom, örömmel izzadok, és fáradok, hagyományomban saját vérem, örökösödik, nem pedig idegen czenkek és lóköttők; kik ennyit sem mondanának halálom után: nyugodjék békével.“

A vendégeknek minden tetszett a háznál és ház körül; örömet hallgatták egymás szónoklatait, a házi gazda remény rododendronait, a fris polgárka nyivákolásait; a komolyabb szemlélődő még is azonnal észrevehető: hogy inni és enni, még is jobban szerettek volna.

Végre e kellemesen kedves időszak is elérkezett. Fél tizenkét óraker a gazdag

Arról gondolkodott: kiket hívjanak meg keresztatyának és keresztanyának, s hogy nevezzék az elsőszülöttet.

Szólj asszony; — először is ki legyen a keresztatyá?

Én gyógyszerész urat gondolnám. Az ember gyakran beteg, valamieskével talán mégis kevesebbe jönne az orvosság!

Jó! jó! de én mégis jobbat gondoltam. Kérjük fel Pap kasznár urat, a mtgos grófnak sok gyertya kell. Nem képezed mennyit hoz a konyhára, egy olyan nagyobb-szerű bizonyos kundschaft.

Dávid szék-gazda uram sem volna rossz. Hej sokba jó a fadgyu is!

Igaz! igaz! de már csak Pap kasznár mellett maradjunk, Keresztanyának legjobb lesz a cukrászné. Az iskolába épen a cukrászbolt mellett kell eljánni. A gyermek mindennap kaphat keresztanyjától egy kevés nyalakodni valót, a mivel temérdek krajczárt megkimélhetünk.

Pap kasznárban s a cukrásznében állapotok meg.

Ezek után a nemzeti kalendárium vonszoltatott elő, s hozzáfogtak a nevek válogatásához. Május 4-kén született. Kezdjük születése napján azután menjünk sorba.

Flórián! kéményseprőknek és szőlőkerülőknél való, nem kell.

János! ez jó lesz egynek; engemet is úgy hívnak.

Szaniszló! falu Szatmármegyében; mikor neveznék, akadhatna ember, ki a faluval összezavarhatná. Pedig fiam nem falunak, hanem városnak született.

Exaudi Mihál! diák név, nem kell.

Gergely! olálnak való.

Izidor! Azt sem tudom keresztnev-e vagy vezetéknev?

Mamert, Qualt! pogánynevek.

Pongrácz! földesúrnak való!

Szervác! remetének; Bonifác papának!

Bruno! hiszen Bruno Jakabnak a pictort hívják, ugyan hogy került a kalendáriumba? enyelgett a szappanosné, még mindig nem épen enyelghető állapotban.

Inó! ilyen bolondos név talán nem létezett soha!

Bernárd! úgy a zsidóbirót hívják.

Emil! okos, tudományos emberek használják, fiamból sohasem lesz ujságíró.

Ferdinánd! ez jó lesz — keresztapja is Ferencz, a mi egyre megy, jó lesz másodiknak.

Barnabás! esizmadia legénynek való.

József! e mellett maradjunk.

Nincs is talán mesterember a világon, kinek nevei között József, János, vagy István benn nem találatnék.

Lesz pedig illetén formán: Bél Ferdinand, János, József.

Holnap reggeli 9 órakor lesz a keresztelő a cathedralis nagy templomban; a bába csinosan felöltözködjék, a gyermek piros selyem párnán, tiszta fehér ütegben, gyönyös főkötőcskében mutattassék fel, zöld selyem paplan takarja gyengéd tagjait, melylyen felül nagy grodenabel keszkenő rejtse el: az utcái ácsorgók szemei elől.

A kikészítési tervet ketten főzték ki: Bél uram és Bélné asszonyom.

Ha a kasznár az elhívást elfogadja, miben nem kételkedem, (miután ő sem lehet gyertya nélkül) bizonyosan kocsival jön a gyermek után, s a keresztanyát is a kocsiban szállítja az egyházba.

Igen ha volna kocsija, de ő is csak bricskában jár.

Az is jobb a paraszt-szekérnél. — Jó lesz megemlíteni, hogy én szabadstólás vagyok, s így a pater rectornak egy pár forinttal többet adjon a rendes stólánál, különben meg lesz az aprehensio!

Talán csak a bábának is ad valamit.

Igazság szerint az a keresztanya kötelessége. Végezzék ők azt egymás között; elég az hozzá, hogy mi egy krajczárt sem fizetünk. Különben is elég költségbe kerül a keresztelő utáni lakoma is.

Meg kell említenem, hogy a felhívást a kasznár is, a cukrászné is kész örömmel elfogadták, s másnap reggeli 9 óra után a névtelen fiúcskával a nevezett egyházban sua forma megjelentek.

A kevéssel azelőtt névtelen gyermek, mint Bél Ferdinand, János, József szoritott az örömtől könyező szülők karjai közé.

Tizenegy és fél óraker együtt voltak mindannyian a meghívott vendégek. A nyávogó új polgár egyenkint mutatott be a szíves megjelenőknek. Említenem is felesleges, hogy mindannyian kedvesnek és szeretetre méltónak találták. Minden egyes részecskéje a tökély kinyomatának találtatott, s a jelenből, a jövődó titkai is megvitattak.

A tímár domború homlokát magasztalta, s a dományos embert jósolt belőle.

Az orgonász, — kit viczezes embernek tartottak, — a kissé nagyra termett fülök komolyabb szemléje után admirált jövődölt Feresuból, ki idővel a vitorlákát bámulandó ügyességgel fogja kormányozni.

Az asztalos hosszú vékony ujjai következtében, felcsernek szánta.

A schuszter így nyilatkozott: pitytyedt ajkai vannak, idővel híres flautássá válhatik.

A mészáros a forgóját tapogatta meg, s elhitette Bél urammal, hogy az elsőszülött 20 év múlva a legerősebb komorral is megverekszik.

Végre a szattler e kitételben tetszett magának: merész tekintete van, szolgabíró is lehet.

Mіндеzen prognosizokat a piculo Bél Ferdinand, János, József fülhasító sikoltásokkal kísérte, min legkevésbé sem esodálkozhatunk, ha felgondoljuk, hogy minden mondóka után egy pár hajszálat lesimogattak a kis formátumban nagyinak jósolt, nyávogó polgárka koponyácskájáról.

Végre a csecsemő kiszabadult a nagy kamaszok körmei közül, s a bábának adott át, ki sok igazítani valót talált rajta.

Bél János uram a hízegés nyomán, és remény fejében adott pusztá telkekre előlegesen is, nagyszerű palotáknak rakta le fundamentumait. Ő a kis Ferdinand, János, Józsefet úgy tekinté, mint a halhatatlanságot a Bél családban. „Már most örömmel dolgozom, örömmel izzadok, és fáradok, hagyományomban saját vérem, örökösödik, nem pedig idegen czenkek és lóköttők; kik ennyit sem mondanának halálom után: nyugodjék békével.”

A vendégeknek minden tetszett a háznál és ház körül; örömet hallgatták egymás szónoklatait, a házi gazda remény rododendronait, a fris polgárka nyivákolásait; a komolyabb szemlélődő még is azonnal észrevehető: hogy inni és enni, még is jobban szerettek volna.

Végre e kellemesen kedves időszak is elérkezett. Fél tizenkét óraker a gazdag

reggeli felhordatott, mely áll vala csupa hideg ételekből, ugymint: több tál sódarból, kocsonyából, disznósajtból; a túróslapények, esörögék és kiflik változatosan különbféle nemeiből. Viz és bor volt elég, az első azonban érintetlenül hagyatott csupa babonáságból, miután annyi bizonyos: hogy az olyan gyermek, kinek keresztelőjén vizet isznak, különmemű betegségekkel kénytelen küzdeni a nedves hónapokban.

Minden tálat, minden boros üveget üresen vittek el az asztalról. Régi állítás, de igaz: hogy a polgároknak gyomruk és kedélyük romolhatatlan. Boldogok, kik magokról illyesmit elmondhatnak; csillagunk szelleme a nélkül is oda látszatik törekedni, miszerint e két dologra lesz legnagyobb szüksége az emberiségnek. Az utolsó a nélkül is oly elkerülhetetlenül szükséges, hogy a nélkül még a legfelségesebb gyomor is felsül, mert nem képes emészteni.

A fris polgárka számtalan pohárkocziások és szebbnél szebb felköszöntések között adatott át a titokteljes jövendőnek. Az atya sírt örömben, a vendégek mosolyogtak, gyakrabban ismételvén: adja isten, hogy Jatyjához hasonló ember váljék belőle.

Nem óhajtom, hogy olly nehezen, s annyi fáradsággal boldoguljon! szól't Bél uram magasztosan.

Illyesmit minden atya elmond, ha még olyan jó dolga van, és volt is. Illyen kitételektől, még a tunyaságokról ismeretes táblabírók sem irtóznak.

Elérkezett későbbben a távozás ideje is. A vendégek összevissza szorongatták a Bél uram kezeit, s még a tornáczról is visszakiabáltak:

Adjon isten sok szerencsét az elsőszülötthez, teljék benne mentül több öröme Bél uramnak s Bél asszonyomnak.

A boldog szappanos büszkén sietett család-kincsei közé.

MŰBIRÁLATI ROVAT.

— Május 7-kén „Tamás bátya kunyhója“ dráma 6 felvonásban, írta Dumanoir és D'Ennery. Francziából fordította Ország Antal.

Az europaszerte elterjedt regény után, mely irodalmunkban is szokatlan részvétellel találkozott, igen sokan kíváncsian várták e darab színpadra jutását. A siker túlszárnyalt minden várakozást. Nem emlékezünk az újabb drámai termékek közt egyhamar műre, mely olly rendkívüli s általános tetszésben részesült volna mint ez. A nagyszámú közönség elejétől végig legbensőbbb érdekléssel kísérte folyamat s elragadtatva nyilvánítá tetszését az egymást kifogyhatlanul követő elragadó jelenetek felett. Önkényt feledjük ezúttal mindazon vádakát, melyekkel a franczia színpadot és színműveket, aesthetikai szempontból gyakran méltán illetik. E darab szerzői olly szellemdús tapintattal s meleg kebellet fogták föl a regényíró nemes érzéleteit, miszerint nem tudjuk a műről szóljunk-e vagy azon magasztos hatásról, melyet közönségünknek előidézett. Az emberiségi érzelem legtisztább diadalainak egyikét ünneplé ez estve. A tapsokra és könnyekre indított közönség egy eszmének áldozott, mellynek valóításáért az emberiség jogérzete vív, mellyet minden kebelben az erkölcsi érzület követel. Színpad, színpalak s a Thália ál-világát földérintő lámpák eltűntek ez estve

szemeink elöl, és egy sanyaru valóság, az emberiség egy fekete foltja sötétlett szemek előtt, mely ama tengerentúli szabad hazára mint véteksúly nehezkedik, mely egy égő szégyen szabadságának elhírhedt zászlaján.

Ki hinné, hogy Washington és Franklin hazájában olly lealázó intézmény, mint a rabszolgaság napokig is fenállhat? Ki hinné, hogy azon tanácsház közelében, hol az emberi jogok teljes értékükben képviseltetnek, embervásár tartathassék?! Isten az emberiséget egy új világrészszel ajándékozta meg, mely szelid napja alatt tiszta legében és őserdőkkel borított térein ne ismerje még a régi világrész bűneit. És ime e föld, midőn kibontakozott a szorongató bilincsekből, midőn első szabad lélekzetével hálaimát rebegett, egyik kezében már igát tartott színes gyermekei számára: A tengeri sylphid fürdőjét elhagyva, melyben az ég mindenkinek egyformán világító napjával olly sokszor tükrözte magát, homlokán csillagot s lábain a sötét tengerfenék iszapját hordozza. Félig fehér angyal, félig fekete czápa, a szeretet égszínű öve derekáig ér csak, azontúl bilincs!

Áldás a művészetnek, mely tárgyából lélekrázó erőt meritve, a legnagyobb hódítással szaporítja azok számát, kik e bilincseket vagy leoldják vagy széttörjék. Mi távol vagyunk ugyan az amerikai rabszolgaság földjétől, de nem az ügytől; — szenvedjenek bár a tengereken túl embertársaink, a szenvedés, a fájdalom fohásza közelebb hoz tért és időt minden táviratnál, villanynál stb., mert az maga a — fájó gondolat!

Mondjátok bár tulzott philantropiának, érzelgésnek a szív illy melegebb dobbanásait, higyétek el ezekben a szeretet isteni ügyének életere lüktet. A materialismus daemonai ellen az egyedüli védfal a szív. Midőn nemesb eszmék és érzelmek által új életet új lángolást nyer, midőn az önzés felett az áldozatkészség, a szeretetlenség felett a részvét győz, azon pillanatot religióvá kell emelni az ember szívében, s áldás a művészetnek, kétszeres áldás, midőn az emberi kebelben illy pillanatot eszközöl!

Tamás bátya kunyhójának szinpadositása hasonlít a „Londoni koldusok“-hoz; — ha nem csalatkozunk Dumanoir ur ebben is részt vett; — a szerkezet épen olly ügyes: képletekre osztott, a genre festés élénk színeivel, életvalódiságával és kevés, de tiszta vonásokkal jelelt jellemzéssel.

E dráma műbecse két pontba vonható össze:

Az egyik az, hogy a regényíró nőnek magas törekvése tiszta, átlátszó és erőteljes vonásokkal van benne visszaadva: ki ne szánakoznék a szegény Eliza, Tamás bátya és George balsorsán, ki ne állna mellé a rabszolgakereskedéssel felhagyó Haley-nek, a nemes keblü Bird-nek, ki a szív Isten alkotta törvényeinek feláldozza emberi előítéletekből szítt elveit és törvényeit, melyet körülmények s politikai önzés alkotak; — ki ne szeretné a jószívü Bengalit, ki újra eladja magát, hogy a szegény Elizát megmentse; Szent-Clairt s leányát Dollyt, ki olly ellenállhatlan vonzalommal ragaszkodik a szenvedő rabszolgákhoz, enyelgéssel s kedvezésekkel enyhíti fájdalmukat, többet nem tehetvén, szerelmét is arra használja fel, hogy egy ostor ketté törjön, mely könnyelműn esattogotle pártoltaira; ki ne gyűlölné Harrist e konok emberkereskedőt, ki pénzért mások szenvedésére pazarolja, ki dollárain kint vásárol embertársainak, ki merész kézzel tépi szét a természet legszentebb viszonyait, egy áruboltnak nézve a világot, melyben csak ő vevő, a többiek mind árucikkék; az önérzet, anyai érzés, női szerelem, mihelyt feketében nyilatkoznak, mind csak fölösleg, mely őt mint barmot nem

illeti. Harris mulát, mi által igen hizelgő bók van adva a fehér — rabszolga birtokosoknak. A fen elősorolt személyek s azoknak kebelrázó helyzetei hangolják a közönség szívét, majd egyenesen, majd ellentétekkel hatva, a négerfaj emberiség-ellenes viszonyainak teljes átérzésére.

A dráma műbecsének másik oldala azon jól eltalált művészi hangulat, mely a darab tragikus situatioi a komikummal, sértő megszakítás nélkül vannak egybeolvasztva. Az élet humora e változó hangulatban igen természetihven van kifejezve. Átalában a francia írók itt teljes mértékben megérdemlik azon dicséretet, hogy a cselekvény központjához s az egész műnek egyetemes czéljára igen jól megválaszták az alkatrészeket. A regény tartalmából visszaadtak annyit a mennyi csak egy színmű szűkebb köréhez mérve lehetséges volt. Hogy igen soknak el kellett hullani az ilyen személy- és helyzetgazdag regénynél, igen természetes. Hogy az aranyfürtü Evangelina itt csak mint Dolly, egyetlen felvonásban szerepel, hogy Tamás bátyának miután jelleme kevésbbé cselekvő, Elly üldöző mellett háttérbe kellett szorulnia, hogy az angallá szelidült makaes Tobsinak még csak neve sem emlittetik, valamint a sötét, rejtelmes és fenséges Cassynak sem, ennek a színműi követelmények leginkább okai. E helyett a drámaszerzők kárpótlásul más helyeken kettőztették meg a dráma hatását; s Bird, Bengali és Philemon alakjait s cselekvényeit terjesztették ki nagyobb körbe, s ez által volt csupán eszközölhető, hogy a cselekvény, mellynek központja Eliza anyai szerelme és férjéveli megszabadulása több ágra ne szakadjon.

A jellemek egymást kiemelő változatosság az emberi vérmérséknek s különböző lelkületeknek egész élő képtárát állítja közönségünk elé. — A rendezőség, mellynek jutalmára a darab adatott, gondolkodott hogy a mű kiállítása érdekéhez s a rendezőség izléséhez méltó legyen. A jeges folyó új disztivényét Montini hatásosan ecsetelte; ugyszintén az Osterith által készített jégtorlasz képezet is eléggé elősegíté az illusiót.

Az előadás jelességét tanusíták a számtalan kihívások.

A főbb szerepek kiosztása következő volt: Eliza, quarateronnó: Komlóssi Ida, Bird: Szentpétery, Haley: Szigeti, Georges: Feleki, Harris: Tóth, Tamás: Udvarhelyi, Bengali: László, Henry, Eliza és Georges fia: Turcsány Ilka, Philemon: Réthi.

Ugyan e darab másnap ismételtetve hasonló tetszést aratott.

Színpadai újdonságaink sorában említendő még a „Haramják“ opera 4 felvonásban. Schiller szomorujátéka után írta Maffei, fordította Nádaskai Lajos. Zenéjét szerzette Verdi. Nem lehet tagadni, hogy az újabb operaszerzők közt Verdi legtöbb új művel látja el a színpadot, s ha Ernani, Rigoletto s Macbeth operáiról akarunk következtetni, a legtartósabb tetszést tudta kivívni közönségünknel is. Ha tehát az igazgatóság Verdi műveit figyelemmel kíséri s új operáit némi előszeretettel siet színpadra hozni, az kétségkívül a közönség iránti kedvezésből történik, történik azért, hogy a kedves „Ernani“ szerzőjével minél többször legyen alkalma találkozni. Így aztán természetesen is megesik, hogy a közönség magával a bandita lelkével is találkozik, egy pár csinosan visszaforgó reminiscenciában, mellyekben a költő maga magát multiplicálja. — A ki Verdi irányában máskor nem volt túlkövetelő, az a „Haramják“-at is csinos s többször meghallgatható dalműnek talállandja. Minden felvonás bir egy pár kedves számmal, mik közt azonban kétségtelenül a Mazzi és Gino közti szerelmi párdal a legszebb.

A kedélyes keringők többször elő fordultak ugyan majd magán, majd kardalok képében, s ez a Wagner Richard új iskola hiveinél szemet szúr; de tudnunk kell, hogy Verdi ezt nem pusztán a fül iránti kedvezésből tette, hanem a német diákokból lett haramjákat s multjok kedves danúit akarta vele jellemezni. Az opera jobban tetszett, mint vártuk; egyébiránt meg kell vallani, hogy mindjárt előszörre alig sikerült úgy operai előadás. A szerepek: G i n o, F ü r e d y, M a z z i, K ő s z e g h y, U d v a r h e l y i és B r a t k a kezeiben vannak.

A mult napok folytán két új művészi egyéniség is lépett fel szinpadunkon: az egyik N é m e t h y ur, népszinmű énekes, ki f. hó 9-kén a C s i k ó s b a n lépett föl, mint Andris bojtár; eleinte elfogultsága akadályozta őt a biztos énekben, később azonban mint erős hangú s jó előadású népszinmű énekes bizonyítja be magát. A csekély számú közönség tetszéssel fogadta. A nemz. színház e szakmára nézve mindenestre szemmel tartandja e fiatal színészt. — A másik T i p k a k. a. ki f. hó 10-kén Márháiban lépett föl, a czimszerepben. E szerep egyike azoknak, mellyek az énekesnőt nagyon megpróbálják, s ha Tipka ebben tetszést tudott aratni, úgy többi szerepei sikerére nézve még biztosabbak lehetünk. Y e l l a k. a. tánczművésznő f. hó 11-kén vett búcsút szinpadunktól. A közönség a távozót zajos tapsokkal árasztá el. Legközelebbi drámai újdonságunk „H á r o m s z í n” vigj. 3 felv. K o v á c s P á l tól. □

TARKA KÉPEK.

PAPAGÁLYOM EMLÉKIRATAI.

Autobiographia.

Ellenállhatlan vágyat érzek magamban az állatvilág irodalmának gazdagítására, s mert philosoph vagyok, ki kényelmes ülőhelyéről nézi a világ forgását, és a megtörténtek fölött elmélkedve igen keveset szól, még kevesebbet lendít a világi dolgok szemetes szekerének elébb taszítása körül — a legegészségesebb logica szerént kiváltképen más állatok viselt-dolgaival foglalkozom.

Ha néha saját egyéniségem ifjúkori kísérleteiről, csintalanságairól, s későbbi érdemeimről találnék egyet s mást beszélni, ez épen nem dicsekvési vágyból történik, hanem egyenesen annak sívalkodó bizonyítványa, hogy fel tudok emelkedni a kor ebbeli izlésének színvonalára, s csupán szellemdús Szajkó barátom példáját követem, ki százszor megírta magáról, bár senki sem akarja hinni, hogy ő — poéta, s Lajhárnak az állatvilág nagy politico-dramatico-chirurgico-philologjának genialiter és utánozhatlanul megfutott ösvényén akarok haladni, kinek minden szál periodussa örök dicsőségét hirdeti, s dacolni fog az egyiptomi piramisokkal, az időnek romboló hatalma ellen.

Némelylek bizonyosan fogják mondani: Ez a papagály ostoba egy filkó; halhatlanít másokat, midőn classica becsü memoirejaival előlépvén egyenesen azt kellene teli torokból kiabálnia, hogy: papagály! papagály! — azaz: Ide figyeljete! én va-

gyok az egyedül üdvözítő, és egyedül mulattató igazságnak és bölcseségnek fölment hirdetője.

Tökéletesen igaz. A divat és józan okosság ezt kívánná. De im már ezen egyetlen tulajdonságom is nem elég-e, hogy majdan a pantheonba, üdvleldébe, muzeumba, vagy a minék akkor nevezik a halhatatlanság templomát — jusson kitömendő bőröm. Valóban kénytelen vagyok szemembe mondani — ha mindjárt egy kissé elpirulnék is — hogy szerénységem felülhaladja nagyságomat.

Ki az a Kokó? — kérdezem immár enmagamtól, miután együgyü kortársaim nem érik fel észszel, hogy kérdeniök kellene. — Kokó én vagyok a híres papagály, ki az ifju kornak első benyomásait Erinnis földén a zoological-gardenban nyertem, és azután egy olly kétlábu állatnak szolgálatába léptem, ki mint hódító nyargalta be a földnek minden részeit, vizen és szárazon; seregletével meghódította a világnak bámuló szívét, és nagy sereget vetett erszényére, én pedig ott voltam mindig a sereglet élén, a fővezéri sátor előtt, és hirdetem aratott dicsőségeinket; — és a népek meghajoltak mindütt ütközetek nélkül. De a strapácsiót unni kezdém, és a seregletnél engem is unni kezdtek azon mértékben, mellyben éveim száma s az életunsággal karöltve járó szótlanúságom növekedett. Ószülni kezdő tollakkal nyugdíjazva bájos mistressnél vállaltam titkári hivatalt; egyszer azonban elmélázván magamat, olly nevet találtam kikotyantani a mister előtt, mellyet nem kellett volna, — s mint hűtlen hivatalnok egy gazdag hentesné provinciájába internáltattam. Ezután szolgálatom nagyon gyakran változott, és jelenleg Jupiter kegyelméből, meg elébbi uram akarattjából egy becsületes írófélnék vagyok tulajdona, ki makacs természetem miatt már rég agyonüt, ha történetesen tagja volna az állatkinzás elleni társulatnak.

Megvallom, ha a világ nem volna olly igazságtalan, évek óta a tudós zoological-gardenbeli társaságnak rendes, sőt igazgató tagja lehetnék, csak azért is, mert egy páreget verdeső költeményt már irtam — magamhoz, s ezentul közel sogsorságban vagyok a rendes tagok egyikével a híres Kakadúval, ki pénztároka Rinocerosnak, a nagy tekintélyü igazgatónak.

Ime én vagyok a híres Kokó. De kérem a tisztelt gentlemant, majomtartományok tisztelt képviselőjét, ott a sarokban: ne mosolyogjon, midőn én komolyan szólok hirnevemről. Ez becsületbeli dolog. Megteszem, ha még sokáig élek, hogy egy új világot fedezendek föl, és nem öt, hanem hat földrész leszen hirdetője dicsőségemnek, mellyet, miután — mint mondám — philosoph vagyok, ki nem azért él, hogy tegyen valamit, hanem hogy böleselkedjék mások tettei fölött, s historiát írjon — azzal halhatlanitok, hogy jelenlegi házi gazdát sok kérelmei után felszabadítom memoirjaim közre bocsátására.

A fiatal nemzedéknek különösen ajánlom emlékirataim figyelmes olvasását. Sokat éltem; sokat tapasztaltam. Ismerem az élet tekervényes viszonyait, mert habár jelenleg írói szolgálatomban szerencsém van a proletárok közé soroztatni — ezt azért mondom, hogy munkám kapósabb legyen — de egykor előkelőkkel is valék összeköttetésben, mi legszebb emlékeim közé tartozik; — ezen bókért pedig remélem egyszer legalább jóltart valami gazdag úr utolsó napjaiban.

Hátra volna följegyeznem e helyen származásomat, születésem helyét és korát. Azonban ha vissza tudnék is ezen dolgokra emlékezni, még sem adnék rólok egy hangot sem. Miért megfosztani néhány tudós társaságot azon szerencsétől, hogy egykor tagjainak erejét, és pénzládáinak tartalmát e fontos kérdések földerítésére fordítsa?

Hadd veszekedjék vagy tizenkét ország azon zöld ágnek birtoka fölött, mellyen mint kokócska egykor gyermeki boldogságban himbáltatám.

Hogy koromra ős tollaimról következtést ne vonhassanak; lassankint kitépem ezt is az utolsó szálig. Szelid házi gazdám ezért bolondnak nevez az igaz; de én mint philosoph az ő bolondságát mosolygom, s méltán, mert én kitépem tollaimat s eldobom; az ő fején észrevett s naponként kiszedett őszhajakat pedig a fodrász félre rakja, hogy ha egyszer lassanként mind ki lesz tépve, összeccsinálja — ős parókának a kopasz fő befedése végett. Nem jobb lett volna-e meghagyni, mint később pénzért váltani vissza? S mellyikünk tesz már most okosabban? Hiában! a philosophia mindenütt kiüti magát, épen úgy mint az emberi gyarlóság. A bölcsék és bolondok sokszor karöltve járnak...

Szívem tájékaról tépett tollakkal írom ez emléklapokat. Olvassátok tanulságos történeteimet; és ha meghaltam, szerezetek számomra egy kevés helyet valamely múzeumban; irataim közt megtalálандjátok saját készítményü sírversemet, s a rézből állítandó emlékoszlopnak mintáját is. Könnyitni akarok imádóimon. $\triangle$

HUGLI OFFICINÁJA.

* * Hugli. No valahára egy népszerű dolgot is tettek a színháznál.

Stuczli. Ugyan már mit?

Hugli. A színészeknek borotválkoznok kell.

Stuczli. Hát már mi népszerű van ebben?

Hugli. Óh Stuczli, Stuczli! B o r b é l y vagy, és mégis illyet tudsz kérdezni?

* * Hugli. Mire való volt már az a levegőbe hajigálás abban két huszárban?

Stuczli. Azt maga nem érti. Ha már opera, hát abban tánczolni kell, a Hugonották a vízben tánczolnak, a Proféták a jégben tánczolnak, illő hogy a két huszár a levegőben tánczoljanak.

ADOMÁK.

> Egy a fővárosban mulató ifju, hogy vidéken lakó atyjától pénzt csikarhaszon, a következő levelet írta: Kedves atyám! már tegnap estétől óta halva fekszem; azért sziveskedjék illő eltakarításomra minél előbb 200 pftot küldeni.

> Bizonyos fiatal ember, a magyarnyelv hajlékonyságát tagadó barátjához írt levelét illy változtatásokkal kezdé: Micsoda ember vagy te Náci? — Ember vagy te micsoda Náci? — Náci vagy te ember micsoda? — Te vagy ember Náci micsoda? — Ember micsoda vagy te Náci? — Micsoda Náci vagy te ember? — Ember Náci vagy te micsoda? sat.

> „Nem resteltek, — mond a falu birája a kolompár cigányhoz — nem resteltek faluvégen lakni; mért nem laktok inkább valahol a faluban?

„Hát há mink ázs falubá láknánk, hun láknának akkor kendtek?

„Hát akkor építenénk a faluvégen magunknak házat.

„Ugy-é?! felele a cigány vigyorogva.

> Nagy vita kerekedett a kántor és a bíró közt.

A kántor azt állítá, hogy az okos ember mind tanul.

A bíró meg azt mondta, hogy mind ostoba az, a ki tanul, mert ha már okos volna, nem lenne szüksége tanulásra.

BUDAPESTI HIREK.

** A nemzeti múzeum képcsarnokának igazgatását mint mondják Markó Károly veendi át.

** Színházunk két jeles tagja vidéken arat koszorúkat. Jókainé Kolozsváron kitünő tetszésben részesül; Lendvay pedig Bajáról, hol művészete fényes kiüntetésekkel méltányoltatott Pécsre érkezett néhány vendégszerepre.

** Azon három kötetes regény, mely Eszther czimen legjelesb regényíróink egyikétől Heckenastnál jelent meg, már kapható.

** Holnap, ha az idő kedvez, az amerikai modoru pompásan fölszerelt Hildergard gőzös sétautat fog tenni Vácra, Visegrádra, s onnét vissza. Pestről elindul reggel 7 órakor, Visegrádról pedig este 5 órakor.

** Munkatársunk Szilágyi Virgil figyelmezteti mindazokat, kik szivesek voltak „Szelid fájdmak“ című két kötetes regényére vonatkozó ívet elfogadni, hogy a munka e hónap folytában kikerül sajtó alól, s az íveknek 20-ig leendő beküldetését óhajtáná.

** Olvasónóink figyelmét egy tiszta tükörű eseresznyefából készült, veronyomott bársonnyal s ezüst huzókkal ékített hölgy-íróasztalra hívjuk fel, melyet Romotsa Samu asztalos-remekben készített, s valójában remekül sikerült. Az Europa szálloda melletti 12. sz. Vieser-házban nyitott butor-raktárban látható.

** Dreyschoek zongora-virtuoznak a hangásgyeleti zenede javára adott hangversenye 130 pfrtot jövedelmezett. A legszebb emlékek egyike, miket hátrahagyott.

** Nemesak a természetbuvárookra, hanem egyéb szakkedvelőkre s gyűjtőkre nézve is igen érdekes két könyvecske jelent meg Batizfalvi Samutól. Egyik: Növénytár, vagy a növénygyűjtés, berakás, szárítás, osztályozás és fentartás egyszerű módja. Második: Utasítás madarak, emlősök, hüllők és halak bőrének lefejtésére, kitömésére s fentartására. Mindkettő kapható Lampel könyvtárusnál.

** Samarjay Károlynak a magyar hölgyek számára levelekben írt „Aesthetikája“ sajtó alatt van. Közelebb egy levelet közlendünk belőle mutatványul.

> A Vas Gereben által szerkesztett Falusi esték első füzete alkalmasint még e legközelebbi hét folytán kikerül a közönség kezébe. Tartalma olyan, hogy csak legnagyobb kíváncsisággal nézhetünk megjelenése elé.

> Az állandó múkiállítás e hó 9-én nyitattott meg a feldunasoron levő 8. szám alatti Dunafürdő épületben. Nyitva van ünnepnap reggeli 10 órától délután 6 óráig; egyéb napokban pedig reggeli 9-től esti 6-ig. Leírás helyett megtekintésére figyelmeztetjük a t. közönséget, annál inkább, mivel tárgyai ezután minden hó 15-kén másokkal főgnak felváltatni. — Bementi díj 10 p. kr.

> A lóversenyre már megkezdettek az előkészületek. A kitűzött díjak közt egy 5000 ftos is van. A közönség kényelméről lehetőleg leendő gondoskodva. — Tartatik pedig május 29. 31. és junius 2-kán, mindenkor délutáni egy órakor.

- > Pesten 11 kisdedóvoda létezik majd ezerre menő kis növendékkal.
- > A rochus kórhárban e hó elején 26 örült, köztük 18 férfi és 8 nő, volt.

Vidéki szemle.

Szathmár, april végén.

Mükedvelő társulatunk előadásait, egyidőre rendes színészek válták föl Pázmán Mihály igazgatása alatt. Legutóbbi mükedvelői előadás, mart. 28-án volt, — „A fiatal és öreg orvos.“

Színésztársulatunk előadásai cyclusát folyó hó 2-án kezdé meg Lecouvreu Adrienne. A nők közül Pázmánné, Balogné, Hevesyné, — saját szakmájukban vidéki szinpadjainkon becsülettel megállhatnak; sőt némelly ihletett jelenésekben művészi kerekdedséget s elragadó hatást is képesek elővarázsolni; — mint például Pázmánné a szenvedélyes Adrienne örült és haldokló jelenetében, s Balogné mint Boulton hercegnő a hiú- és kaczérság föllengéseiben. Hevesynének az april 3-ki előadás (Boldogasszony temploma harangozója) alkalmával, mint Gervaise, szélesebb tér nyílt meghatóbb érzelmeket fejezni ki. Ugy szinte a mély organum- és physikai erővel bíró Pázmán (Quasimodo) és Balog (Claude Frello) a művész nevezetét illyszerű szerepekben kiérdemlik; valamint a higgadt kedélyű apa és nagybátyák is egyaránt jelesen személyesítettnek általuk.

Föltűnő egyének még Miksainé, Darvas, kit a természet kellemes tiszta érczhanggal áldott meg, s ha ehhez még művészi szorgalom is párosulni fog, — szép jövőt jósolunk számára. Ligeti a népszinművekben használható; — Gyulai, — a kezdő Gyulainé esinos szinpadí alak, azonban mindketten inkább a tánczművészetben kitűnők. A szépreményű kis B. Bella is említést érdemel. A társulat egypár kiegészítő tagja még N. Váradon mulat.

És ha vannak is e körünkben létező társulatnak némi művészi gyöngéi, de az el nem kerülhető figyelmünket, s meg kell vallanunk, mikép a szilárd igazgató igen szép öszhangzást s pontosságot gyakorol társaival, — s morális magukviseletével mind a szinen, mind pedig szinen kívül dicséretességet tanusítanak, mi egyik főkelléke a jelenlegi vidéki színészetnek, hogy az elhanyagolt és fattyu növényekkel elkorcsosult állapotából átidomulva, viszont egykori fényéhez emelkedjék, a mikor általános méltánylás és tisztelet sugárzá körül.

Közönségünk meglehetősen fölkarolá meleg részvételével a vidéki színügyet s színészeink hat kitűnőbb előadásra bérletet nyitottak.

Ez ideig nyolcz müvet hozának szőnyegre, — a még meg nem nevezettek e következők: — „Bál előtt és után“ Degrétől, Tündér rege, „Egy nő, kinek két férje van“, „Choisy kisasszony.“ April 10-kén „Don Caesar de Bazan.“ czimszerepben egy művészet-barát is föllépett a színésztársulat iránti szives részvétből. Előadását megbírálni, — — szépeinkre bizzuk.

Továbbá hatást eszközölt — az itt még nem látott — két balletszerű regényes némajáték, — „Zöld ördög“, és „Sylphide.“ Holnap pedig kellemes estvét fogunk élvezni, „Kelemen diák“ adatik elő Pázmán M. igazgatói jutalomjátékául, Jókai Mór „Erdély aranykora“ című jeles regényéből színre alkalmazva Ha-

ray Victor által, melly már Nagy-Bányán két ízben általános tetszéssel fogadtatott. E regényes korrajz előadásában a főnebb említett művészet-barát is részt veend.

Május 1-jén Sz. P-né ő méltósága a Zöldfa bál-teremében fényes táncvivaluut rendez a szegények intézete javára, hol az érdekes mulatság mellett a jótékonyosság oltárára is hozhatunk némi áldozatot, mellyből a legszebbb májusi virágfüzér fog ki nyilni, éltető illatával jótékonyan hatva a szenvedőkre!

Szépirodalmi lapjainkat e másod évnegyedben szinte pártolják hölgyeink: — a Délibáb 22, a többiek szépszámú példányban jelennek meg körünkben. Jövőre talán többet tudunk fölmutathatni, — mi legalább úgy ohajtanók!

Nem rég helybeli zenészeink is rendeztek egy hangversenyt Stuszl Ferencz karmester kormányzása mellett, — s ezekből láthatni, miszerint mi szathmáriak mű-
élvekben hiányt nem szenvedünk. S.

Pécs, május 2-án.

Társas életünk élénkebb mozzanatai Latabár színész társulatának megjelenése óta főleg a színház körül összpontosulván, tisztelt szerkesztő ur engedelmével, — a mennyiben a Délibáb e részben igen korszerűen s kétség-kül nem siker nélkül a provinciára is kiterjeszti figyelmét — lapjaiban egy kis tért igénybe veendők, színészeink eddigi működésének rövid vázlatát adandjuk; eleve kijelentvén, miszerint közléseinket műbírálatnak épen nem, legfeljebb parterre-véleménynek, mindenesetre pedig őszinte megjegyzéseknek kérjük vétetni. Latabár társulata, ha emlékezetünk nem csal, a husvét utáni rövid időszakot harmadizben tölti Pécs barátságos falai közt. Örömmel tapasztaltuk, hogy a társaság évről évre dicséretes haladást tanusít, s kivívta azon képességet, melylyel szigorúbb műbíráink izlését is kielégítheti. Nőtagejai: Hidas-Priell Cornelia, Felekiné, Csereser Natalia, Kecskésné és Erdősné. Mellék szerepekre: Latabárné, Komárominé s Komáromi Ida. Férfiak: Gyulai, Benedek, Berzsenyi, Foltinyi, Kecskés, Sipos, Hódi, Török István s Miklós, Zarkavölgyi, Gózon, Muharai s az igazgató.

A játéksorozat mart. 28-án a „Koldusnő“-vel nyitattott meg. Felekiné a cím-szerepben első aratá a nagyszámú közönség tetszését. — 29-én „Titkos ügyvivő“, jeles francia vígjáték. Szorgalmas, egybevágó előadás, de — üres ház. — 30-án „Angyal és daemon.“ Priell Cornelia a pesti színház növendéke s egykori tagja, provinciális hibáktól ment művészi játékával meglepően kellemes színpadi jelenet. — Nézők kevesen. — 31-én „Lignerolles Luiza.“ Ismét gyér közönség. Ezen egyébként ne csodálkozzék tisztelt szerkesztő ur. Mi igen békés, de körültekintő polgárok vagyunk; azért nem szeretünk zsákban macskát venni. Ha egyszer azonban megoldjuk némi önzéssel rakott részvétszekerünk kerekeit, akkor aztán hagyjuk szaladni isten hírével, még a pénzhány valamely árkába bele nem fordul. April 2-án „Dalma“, Jókaitól. E mű (főleg első felvonása) diszes kiállítás nagy hatással s tömött házban adatott; noha Felekiné inkább egy szerető bánkodó nőt, de legkevésbé a férfias chagant tüntető élénk. — 3-án „Mikulás“ vasárnap darab, még pedig nem a javából. De ez nem akadályozá hogy a zsufolva megtelt ház felsőbb lakói, vigat és szomorut egyiránt kifogyhatlan jó kedvvel végig ne kaczagjanak. — 5-én „Haldokló átka“, francia színmű. Nézők közép számmal. — 6-án „Zsidó“, Szigligetitől. Közönség szép számmal. — 7-én „Tiszaháti libácska.“ — „Fehér Othello.“ Az elsőben Priell

Cornelia e szakbani kitünő tehetségének újabb jelét adá. Környezete játékával öszhangzólag és szorgalommal működött, különösen kiemelendő Foltinyi (Zabfalvi) helyesen felfogott s ügyesen kivitt szerepe. Nézők nagy számmal. — 9-én „Arczkép“ Szigligetitől. Priell jutalomjátéka. Számtalan koszorú s teli ház. Együtt véve szép, de érdemlett kitüntetés. — 10-én „Mátyás diák.“ Eredeti, főleg nagy Mátyásunk korát előtűntető darabban a kissé pongyola előadást nem helyeselhetjük. — Miként némmelly halandó költőnek, ugy Török Pista Vlad Marczinak született. Nézők nagy számmal.

— 12. „Hazatértek.“ Minden hiányai mellett, egyike hatásos eredeti műveinknek. Most Priell C. adá a világtalan grófnőt, tavaly Felekiné. A közönség véleménye a babér felett két részre oszlott. Mi ezen szerepet inkább szeretjük az utóbbi kezében, kinek természeti hajlamával is jobban egyez, noha Priellnek is igen sikerült jelenetei voltak. Kecskésné (Zalánfi bárónő) nehéz föladatát sikerrel oldá meg. Átalán, örömet találkoznánk vele drámában többször. Tele ház.

Ápril 13. „Zenecestély“ és „Angolul,“ Gyulai e mulattató művet helyes játékkal emelte. A kardalok, noha összevágók, nem eléggé hatályosak. Cserceser éneke, — főleg a csárdásban — dicsérettel említendő. Szép számu közönség. — 14. „Scott nemes.“ Benedek, a közönség e kegyeltjén, kevésbbé tapasztaljuk a haladás jeleit, mint társain. Tőle, kit a természet nem fukarul áldott meg, méltán jogunk van többet követelni, mint bárkitől. — 16. Cserceser Natália jutalmára az „Antverpi árvák.“ Francia mű. Tele ház. — 17. „Nagyidai cigányok.“ Kecskés az öreg cigányt híven festé. Hasonló jellem-szerepekben kielégítő. Tele ház. — 19. „Gritti.“ Gyulai a czimszerepben szorgalommal játszott, de a végjelenettől több hatást vártunk. Sipos (Endre) fiatal kezdő, ajánló külső s kellemes hanggal; kár, hogy szeret jobbra féloldalt hajlongani. Közönség szép számmal. — 20. „Robin tanár“ s „Mai paraszt.“ Mindkettőben Gyulai tünteté ki magát. — 21. „Angyal és daemon“ másodsor. Nézők szép számmal. — 23. Gyulai jutalmára, „Diogenes.“ Zsufolt ház. — 24. „Zrinyi“ Körnertől. Zsufolt ház. — 26. „Segliere kisasszony.“ Berzsenyi a marquist jó felfogással személyesíté. — 27. „Tiszaháti libácska“ 2-or és „Szinésznő.“ Élvezetdús est, hullámzó jó kedv, összevágó pontos játék, s Priell Cornelia újabb diadalai. A színésznőben Felekiné remekele. Szini képességét leginkább a tragicumra véltük szoritkozni, ma fényesen bizonyítá be az ellenkezőt. Különben ez est koszoruiban mindketőt egyaránt osztozott. — 28. „Három szín“ Kovács Páltól. Közönség kisebb számmal, noha Erdősné jutalomjátéka volt. — 30. „Marsan herczegnő.“ Francia dráma.

Ennyit az eddigi előadásokról, jövőre még változatosabb s érdekesebb estékre van reményünk. Ugyan is néhány nap mulva Lendvay és Fánecs vendégeül jelenendnek meg, utóbbi, leányát a bájos Etelkát, kinek jeles zongora játékaról már dicsérőleg emlékeztek a lapok, hozandván magával. Kettén.

Czepléd, máj. 4-én 1853.

Vidéki színészet. — A nyilvánosság ellenörködése mindig sikerdúsan hatott a művészet egyes ágainak előmenetében, s hol szükségeltetnék ez inkább, mint a szeművészet összegének csarnokában, a most annyira féltékenyen őrzött nemzeti kincsünk, a színházban? Vidéki színészetünket ritkán veszi tollhegyre valamely mélyebb buvárlatú ítéss, s mig annak itt ott feltűnedező fényoldalait a közöny

fellegével eltakartatja, megelégszik tagjai s műsorozatával előállani. Ha megkívánjuk, hogy vidéken is művelvet szerző színészekkel találkozassunk, ne sajnáljuk annak mozzanatait nagyobb érdeklődéssel mint eddig kísérni; feltűnedező tehetségesbjeit méltánylólag kiemelni; s főleg buzgó részvét s pártolásunk által ösztönt, új éltető erőt lehelni annak tagjaiba. — Nem én vagyok az első, ki színészetünk virágzásával egy fokon állítja lenni fajunk miveltségét. Ezen elvből kiindulva ha végig tekintek helybeli színészeink eredménydús előadásai rendes közönségére, csak a legnagyobb kegyelettel szólhatok városunkról, s minden további dicsérgetéseket mellőzve oda utalom a t. olvasó véleményét, hogy Hetényi József társasága első föllépte óta tele ház előtt játszik, s ez olly kétoldalú dicséret, melly valamint a működő tagokra szintűgy a közönségre is árasztja sugarai viszfényét

Ápril 23-án nyiták meg művészi csarnokukat „Marsan hercegnő“-vel, mellyben Hetényi Gyula mint Mailly Hector, Szabó Krisztina mint Marsan Helena s főleg Gaston szerepében Kapotsinó remekül játszottak. Az öreg Hetényi mint Sámuel kapitány szinte említést érdemel. — 24-kén „Szép juhász.“ Benne főleg H. Amália (Piroska) daczára annak, hogy Laura nővére szerepét ennek hirteleni roszszulléte miatt kellett átvenni — tündöklött. Továbbá H. Gyula a puszták romlatlan szívü gyermekét természetűen tünteti elénk. — 25-én „Egy napi kacérság“-ban Kapotsi-nőt (Henriette) Sz. Krisztinával együtt (Marion de Lorme) volt alkalmunk művészetökben illő elismeréssel jutalmazni, Zombori (Lonjeman parancsnok) egész elemében találta magát, s köztetszéssel működött. — „Deborah.“ Ismét K-nét s leginkább Szabó Krisztinát (Deborah) kell megemlitenem. Ő azon alakok egyike, kik csupán művészi játékok által rázzák fel a közönség mélyebb figyelmét — 30-án „Micán családja.“ H. Gyula a férfiak közt legnagyobb színpadi othonosságát látszék tanúsítani. A darab az ő javára volt adva. Színház fulladásig tömve.

Vasárnap máj. 1-jén „Szökött katona.“ H. István mint Lajos úrfi tigrise bebizonyítja a comicumrai hajlamát, különben valamennyi szerep jó kezekben volt; a terem telve. Fájdalom H. Lauráról még nem szólhatok, mert a napokban hagyva el ágyát ma lép fel először, hétfőn „Richelieu“-ben a czimszerepet vive. . . . . K.

A NEMZETI SZINHÁZBAN.

Május 17-én Tipka Luiza k. a. föllépteül „Hugonották“ kerülnek színre. — „Három szín“ Kovács Páltól; e színen először szerdán május 18-án fog adatni. A hét végén részben új szereposztással „Lammermoori Lucia“ adatik, Young Edgardot, Lucziát Gino Luiza éneklendi. — Ponsard „Pénz és becsület.“ Igen nagyhirü drámája május 25-re tüzetett ki. E darab rendkívül tetszik Párisban. — A „Zsidó hölgy“ igen fényes kiállításal s ujonan betanulva még e hó végén fog adatni.

FELELŐS SZERKESZTŐ

TOLNAI GRÓF FESTETITS LEO.

PEST, 1853.

EMICH GUSZTÁV KÖNYVNYOMDÁJA.

DELIBAB

 A mai számhoz van mellékelve: előfizetési felhívás a Récsi Emil által kiadandó külföldi „Regénycsarnokra.”

6

Megjelentek s EMICH GUSZTÁV könyvkereskedésében kaphatók

ERDÉLY ARANYKORA

Regény **JÓKAI MÓR**-tól.

KÉT KÖTET

ára 2 fr. p. p.

Jókai Mór újabb novellái:

HANGOK VIHAR UTÁN

I. II. KÖTET.

Ára 2 fr. p. p.

A KÉTSZARVU EMBER

Regény **JÓKAI MÓR**-tól.

I. KÖTETBEN

ára 1 fr. p. p.

FÉRJ ÉS NŐ

Regény **KEMÉNY ZSIGMOND**-tól.

KÉT KÖTETBEN

ára 5 fr. p. p.

Megjelen a „DÉLIBÁB” minden vasárnap két sűrűn nyomott íven, borítékkal, szinpad- és divat-képekkel s egyéb műmellékletekkel.

Előfizetési feltételek:

helyben félévre házhozhordással	6 fr. — kr. pengőben.
„ évnegyedre „	3 „ — „ „
vidékre postán küldve félévre	7 „ 36 „ „
„ „ „ évnegyedre	3 „ 48 „ „

Előfizethetni Pesten a kiadó- és szerkesztő-hivatalban, granátos- és sarkantyú-utca szegletén, 9. szám; vidéken minden cs. k. postahivatalnál.